

Israëlaktueel

Blik op gespannen regio

Van raketdreiging tot boycot en groeiend antisemitisme - een complexe werkelijkheid

► PAGINA 3, 5, 6-7, 10, 14

Foto: Flash90

Foto: Flash90

Achtergrond

**Wat de wereld
kan leren van de
Israëlische zorg**

PAGINA 8-9

**Kom naar de
tentoonstelling**

PAGINA 19

MEDITATIEF

Kanttekening
Ds. Frank Heikoop
 voorzitter@cvi.nl

'Recht op terugkeer'

Rond 1900 telde de wereld minder dan 60 zelfstandige staten. Inmiddels zijn dat er 195. Veel van deze nieuwe staten ontstonden door dekolonisatie. Alleen al uit het gigantische Britse wereldrijk ontstonden 60 nieuwe staten. Het ontstaan van al die nieuwe staten ging vaak gepaard met oorlogen en grote vluchtelingenstromen. De Verenigde Naties hebben veel goeds gedaan voor vluchtelingen. Meestal was de boodschap dat terugkeer niet mogelijk was, maar dat er hulp werd geboden om elders een nieuw bestaan op te bouwen.

Maar bij de Palestijnen koos men voor een heel andere aanpak. Hun vluchtelingenstatus werd erfelijk gemaakt en bleef ook gelden voor kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Daardoor groeide het aantal Palestijnse vluchtelingen steeds meer. Palestijnen werd voorgehouden dat ze ooit mochten terugkeren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen. Of liever: de plaatsen waar hun voorouders ooit geboren waren. Ondertussen wordt Israël verantwoordelijk gehouden voor een oplossing en worden Palestijnen gebruikt om Israël met een probleem op te zadelen.

De werkelijkheid is dat er nooit een terugkeer van Palestijnse vluchtelingen zal plaatsvinden. Er zijn momenteel 5,9 miljoen Palestijnen, die een 'recht op terugkeer' claimen. Israël heeft 9,8 miljoen inwoners. Zal er ooit een Israëlische regering zijn die instemt met de komst van 5,9 miljoen nieuwe inwoners? Dat zou een toename zijn van het aantal inwoners met 60 procent! Dat gaat nooit gebeuren. Net zoals er ook nooit een Nederlandse regering zal instemmen met de komst van 11 miljoen nieuwe inwoners (60 procent van onze huidige bevolking). En evenmin zullen de Verenigde Staten zich ooit bereid verklaren om 206 miljoen mensen op te nemen.

Wie begaan is met het lot van de Palestijnen, die stopt ermee hen een terugkeer voor te spiegelen, en die houdt ook op met het probleem steeds weer bij Israël neer te leggen. Hopelijk wordt een keer de nuchtere vraag gesteld: hoe kunnen we Palestijnen uitzicht geven op een betere toekomst?

Het Bijbelse christendom is Joods

Ds. Oscar Lohuis

In het boek Handelingen komen we diverse preken van de apostelen tegen. Wanneer wij deze preken bekijken, worden we er onder andere bij bepaald dat de apostelen Joden waren.

Toen Petrus zijn toespraak hield, na de uitstorting van de Heilige Geest over de Joodse discipelen, stond hij daar niet ineens als christen tegenover Joden. Hij was zelf ook een Jood. Nu hij in Jezus geloofde, en Hem predikte als de aan Israël beloofde Messias (Christus, Gezalfde), was hij niet ineens christen geworden in plaats van Jood. Het woord christen was nog lang niet gevallen, niemand noemde zich nog christen. Die naam werd pas voor het eerst gebruikt toen in Syrisch Antiochië veel heidenen (niet-Joden) tot geloof in Jezus kwamen (Handelingen 11:26). Dat was pas ongeveer vijftien jaar na Christus' dood en opstanding.

Een voortzetting van Gods weg met Israël

Maar ook nadat de discipelen van Jezus christen werden genoemd, bleven de Joodse gelovigen in Jezus Jood. Daarom staan de toespraken van de apostelen vol met verwijzingen naar het Joodse geloof en de Joodse Schriften. We moeten beseffen dat de enige Bijbel die zowel Jezus als de apostelen hadden de Tenach was. Dat is de Joodse naam voor wat wij het Oude Testament noemen. Het woord Tenach komt van Thora (wet), Nevi'im (profeten) en Chetoeviam (Geschriften). De naam Tenach is dus een Hebreeuws acroniem dat is gevormd uit de eerste letters van de drie grote delen van de Hebreeuwse Bijbel. De roeping van de apostelen om Jezus als zijnde de Messias te volgen en te verkondigen, is dus geen breuk met Israël, maar een voortzetting van Gods weg met Israël.

Kwalijke dwaling

Helaas heeft het christendom vaak veel te veel een harde knip gezet tussen 'voor Christus' en 'na Christus', alsof Christus

kwam om Gods weg met Israël uit te wissen. De meest langdurige dwaling van het christendom, die in veel segmenten van de kerk tot op de dag van vandaag bewandeld wordt, is het afsnijden van het christelijk geloof van de Joodse wortels. Daardoor is ook het christendom een bron geworden van felle Jodenhaat en daardoor heeft de kerk in de loop der eeuwen veel onschuldig Joods bloed aan haar handen gekregen.

Bekering is nodig

Wanneer gaan voorgangers van het christelijk geloof beseffen dat alles wat ons dierbaar is in ons geloof, bij Israël vandaan komt? Het is tijd dat er wat deze dingen betreft een intens proces van bezinning, berouw, verootmoediging en bekering op gang komt in de christelijke kerk.

Alsof Christus kwam om Gods weg met Israël uit te wissen.

De rol van de media

Van de redactie
Frank van Oordt

In de jaren tachtig van de vorige eeuw kreeg ik lessen massacommunicatie van drs. Nico van Velzen. Hij maakte me veel duidelijk, onder andere dat journalistiek altijd gekleurd is. Dat begint al met de selectie van het nieuws door de redactie. Dat had in het verleden grote consequenties. Tegenwoordig is dat effect nog groter.

We zien dat dit zich momenteel op een angstaanjagende wijze uit in de journalistieke keuzes in de berichtgeving over Israël. Tot in detail worden de fouten van Israël beschreven en onder een vergrootglas gelegd. Van de ongeveer vijfhonderdduizend Joodse inwoners van de altijd zogenoemde Westoever (Judea en Samaria zijn de erkende historische namen) krijgen we alleen bericht van de paar honderd raddraaiers. De terreuraanslagen die in deze gebieden gepleegd worden, worden nauwelijks vermeld in de media. De lijst met geweldsincidenten van 'kolonisten' betreft hoofdzakelijk terreurbestrijding van het Israëlische leger en verder staan ook de (geregelde) bezoeken van deze Joden aan het Tempelplein als geweld vermeld. Vandaar de toename.

Joden bezoeken de Tempelberg tijdens Jeruzalemdag dit voorjaar. Foto: Flash90

Veel media zoeken aan Israëlische kant een tegenpool van Hamas en denken die met 'de kolonisten' gevonden te hebben.

Verzoening

Het ernstige incident, waarbij een non in Jeruzalem aangevallen werd, leidde tot de arrestatie van de geweldpleger. Sinds die tijd zijn er veel orthodoxe Joden die juist op deze plek christenen uitnodigen voor de maaltijd en zoeken naar verzoening. Het incident was afschuwelijk. Helaas is Israël daar niet vrij van, maar het blijft

een incident. Helaas kent ook Nederland ernstige incidenten.

Betrouwbaar

In onze uitingen willen we heel bewust laten zien, dat er in Israël veel goeds gebeurt. We leggen ons vergrootglas op de dingen die er gebeuren. We lezen onze Bijbel met Gods oogappel in het vizier. Zo zien we verrassende vergezichten. We willen betrouwbaar zijn en blijven in onze berichtgeving. Met het oog op Israël.

NIEUWS

Al turend op haar mobiel loopt een meisje door een tijdelijk kamp in een voormalig stadion in Gaza.

Foto: Flash90

Ontwapening Hamas blijft schijn

Bijna drie jaar na de door Hamas geleide aanval op Israël op 7 oktober 2023, en meer dan zes maanden na het staakt-het-vureninitiatief van de Amerikaanse president Donald Trump voor de Gazastrook, blijft één realiteit onverminderd bestaan: Hamas is nog steeds bewapend, controleert grote delen van Gaza en weigert openlijk zijn wapens neer te leggen.

Khaled Abu Toameh

Begin juni kwamen bemiddelaars uit Egypte, Qatar en Turkije in Caïro bijeen met Hamasleiders en vertegenwoordigers van andere Palestijnse facties. Doel was opnieuw om Hamas te bewegen tot instemming met Trumps vredesplan, dat voorziet in demilitarisering van de Gazastrook en ontmanteling van wapens van Hamas en andere groepen.

Internationale aanpak

Dat Hamas bijna drie jaar na 7 oktober nog steeds onderhandelt over ontwapening, geldt als een harde aanklacht tegen de internationale aanpak. Volgens berichten blijft Hamas voorwaarden stellen voordat het zelfs maar bereid is ontwapening te overwegen. Tot die voorwaarden behoren een volledige Israëlische terugtrekking, meer humanitaire hulp, veiligheidsgaranties voor leiders en leden, ontmanteling van rivaliserende groepen en opname van Hamasfunctionarissen in een toekomstig bestuur van Gaza. Palestijnse bronnen meldden dat de gesprekken in Caïro geen akkoord opleverden over de wapens. Egypte, Qatar en andere partijen zouden Hamas onder druk

hebben gezet om geleidelijke overdracht van wapens te accepteren aan een Palestijnse bestuurscommissie onder internationaal toezicht. In de praktijk betekent dit dat Hamas niet instemt met ontwapening, maar erover onderhandelt.

Stabiliteit of zwakte?

Voor wie streeft naar stabiliteit in het Midden-Oosten is dat een verontrustend signaal. Hamas toont zich niet als een verslagen beweging, maar als een actor die voorwaarden dicteert. Tijdens de gesprekken lag de nadruk op het “beperken” van wapens, niet op volledige ontwapening. Critici noemen dat onrealistisch. Het idee dat Hamas vrijwillig afstand doet van middelen waarmee het zijn macht in Gaza handhaaft en Israël bestrijdt, wordt als onrealistisch beschouwd.

Een fundamenteel probleem is volgens deze analyse dat Hamas wordt behandeld als een legitieme politieke speler, terwijl het een gewapende beweging blijft met als doel de vernietiging van Israël. De rol van Qatar en Turkije als bemiddelaars roept extra vragen op, gezien hun langdurige politieke en financiële steun aan Hamas en de aanwezigheid van leiders op hun grondgebied.

Tegelijkertijd wordt de Amerikaanse inzet op

Hamas blijft voorwaarden stellen voordat het zelfs maar bereid is ontwapening te overwegen.

stabiliteit door tegenstanders geïnterpreteerd als terughoudendheid. Hamas, Hezbollah en Iran lijken volgens critici juist voorwaarden te stellen en hun positie te versterken. In deze lezing opereren deze groepen als onderdelen van een bredere Iraanse strategie in de regio.

Sombere conclusie

De voortdurende discussie over de rol van Hamas in Gaza zou daarmee de kern missen. Hamas heeft volgens deze analyse geen intentie vrijwillig te ontwapenen of de macht op te geven, omdat dat zijn bestaansgrond aantast. Eerdere wapenstilstanden boden de beweging juist ruimte om zich te hergroeperen.

Na jaren van diplomatie blijft Hamas bewapend, georganiseerd en onverzettelijk. Dat wordt door critici niet gezien als vooruitgang, maar als bewijs van diplomatiek falen. Zonder verandering in aanpak dreigt hetzelfde patroon zich te herhalen: onderhandelingen zonder resultaat, gevolgd door nieuwe escalatie.

Dit is een samenvatting van het Engelstalige artikel [The Ongoing Charade of Hamas Disarmament](#), dat te lezen is op [gatestoneinstitute.org](#).

ACTUEEL ISRAËL

Misdaadgolf

De misdaadgolf binnen de Israëliisch-Arabische samenleving is ernstig. Alleen al in mei zijn negentien Israëliische Arabieren vermoord. Eén van die moorden was naar verluidt de 35e in een jarenlang durende vete tussen twee families, en markeerde ook de honderdste moord sinds begin 2026. Het hoge aantal moorden onder Arabieren wijst op een crisis, geworteld in intern geweld, criminele netwerken, illegale wapens en langdurige vetes.

Het hoge aantal moorden onder Arabieren wijst op een crisis.

Nieuwe recordhoogtes

Israëliische tanks worden getransporteerd.

Foto: Flash90

Voor de vijfde keer op rij bereiken Israëliische wapenverkopingen nieuwe recordhoogtes. Volgens het Israëliische ministerie van Defensie, dat begin juni met cijfers kwam, stegen de verkopen in 2025 met bijna dertig procent ten opzichte van het voorgaande jaar: van net geen 12,5 miljard euro naar circa 16,5 miljard euro.

Daarbij zijn de verkopen naar Azië vergeleken met het jaar ervoor bijna verdubbeld. De grootste afnemer is echter Europa: ongeveer 36 procent van de export ging daarheen. Volgens minister van Defensie Israel Katz weerspiegelt dit de kracht en vindingsrijkheid van Israël.

‘Haalbaar doel’

Het vertrekkende hoofd van Israëls inlichtingendienst Mossad David Barnea verklaarde tijdens zijn afscheidsceremonie dat het omverwerpen van het regime in Iran een “haalbaar doel” blijft voor Israël. Hij riep de Joodse staat op om zich hiervoor te blijven inzetten, juist op een moment dat de Islamitische Republiek zwakker is dan ooit.

Verbondenheid

Uit een Israëliische overheidsenquête blijkt dat een recordaantal Joodse Israëli's zich eerst Joods voelt en daarna Israëliisch. Trots en verbondenheid met het Jodendom zijn sterk toegenomen, mede door oorlog en antisemitisme. Tegelijk is er een tegenstelling: Israëli's verwachten solidariteit van en steun aan Joodse gemeenschappen in de diaspora, maar zijn beperkt bereid daar fondsen voor vrij te maken.

Israël op weg naar verkiezingen

In de aanloop naar de Israëliische verkiezingen op of voor 27 oktober tekenen zich twee grote blokken af, met drie (oud-)premiers in de hoofdrol. Naftali Bennett en Yair Lapid hebben de krachten gebundeld om Benjamin Netanyahu van zijn troon te stoten. Het belooft een spannende verkiezing te worden.

Sinds de massaslachting op 7 oktober 2023 staat vrijwel alles in het teken van de strijd tegen existentiële dreigingen van buitenaf. Verdere oorlogsvoering tegen Hezbollah en het Iraanse regime geniet ruime steun onder de Joodse bevolking. Door de relatieve eensgezindheid over dreigingen van buitenaf lijkt veiligheid geen politieke splijtzwam. Meer verdeeldheid bestaat er over het veiligheidsfalen op 7 oktober. Oppositiepartijen willen een diepgravend onderzoek, onder meer naar de rol van Netanyahu. Ook de zweem van corruptie die boven de premier hangt, speelt mee in de publieke opinie. Zo lijkt de komende stembusgang weer een referendum over het leiderschap van Netanyahu te worden.

Een ander gevoelig onderwerp is de militaire dienstplicht voor charedische (ultraorthodoxe) Joden. Voor de partijen die deze gemeenschap vertegenwoordigen, belangrijke steunpilaren voor Netanyahu, is het een harde eis dat de dienstplicht voor jesjiva-studenten van tafel gaat. Een grote meerderheid

van de bevolking is echter voorstander van dienstplicht voor ultraorthodoxen.

Ook eerdere pogingen van de regering-Netanyahu om de rechterlijke macht te hervormen, zijn een heet hangijzer. In 2023 gingen honderdduizenden demonstranten de straat op om te protesteren. De oppositie wil de huidige basiswetten vervangen door een volwaardige grondwet, terwijl tegenstanders vrezen dat dit de politieke speelruimte te veel inperkt.

Spannende maanden

Peilingen wijzen op een nek-aan-nekrace tussen de huidige coalitie en het oppositieblok. De kans is groot dat geen van beide een absolute meerderheid haalt in de 120 zetels tellende Knesset. In dat geval kunnen de Arabische partijen met een tiental zetels de doorslag geven. Die samenwerking is echter niet vanzelfsprekend, aangezien veel coalitie- en oppositiepartijen samenwerking met ‘niet-zionistische partijen’ uitsluiten. Of dit embargo na de verkiezingen standhoudt, is een tweede. In 2021 doorbraken Bennett en Lapid – nu verenigd in de alliantie Beyachad (‘Samen’) – een soortgelijke patstelling door met het islamistische Ra’am (‘Donder’) in zee te gaan.

Die regering werd een jaar later opgevolgd door het zesde kabinet onder leiding van Netanyahu. Tegenover vier verkiezingen in de twee voorgaande jaren lijkt het een succes dat de regering sinds 2022 onafgebroken in het zadel zit. Toch was de coalitie verre van stabiel te noemen. Zo verlieten

Deze Israëliër brengt zijn stem uit bij de verkiezingen van een paar jaar geleden.

Foto: Flash90

enkele ultraorthodoxe partijen de coalitie uit onvrede over voorgestelde dienstplichtwetgeving.

Daarmee staat niet vast dat de ideologisch diverse oppositie minder verdeeld is. Mogelijk speelt oud-generaal Gadi Eisenkot met zijn nieuwe pragmatische centrumpartij Yashar (‘Eerlijk’ of ‘Rechtvaardig’) een sleutelrol als verbinder. De partij peilt momenteel als derde en zou na een mogelijke fusie met Yisrael Beiteinu (‘Israël is ons thuis’) zelfs de grootste kunnen worden.

Vast staat dat de Israëliische burgerij enkele spannende politieke maanden te wachten staan. Kan een eclecticische coalitie koning Bibi van zijn troon stoten? Of komt de langzittende premier ook nu weer als winnaar uit de (stem)bus?

Kan een eclecticische coalitie ‘koning Bibi’ van zijn troon stoten?

Interview

Toenemend antisemitisme

Roger van Oordt (r) bij een demonstratie tegen de komst van rapper Kanye West.

Foto: CVI

Renske Lankman

'Het loopt de spuigaten uit.' Dat concludeert Roger van Oordt, honorair consul van Israël, over het toenemende antisemitisme in Nederland. Het aantal incidenten is eigenlijk niet meer bij te houden.

Een groot deel van die incidenten wordt bovendien niet meer geregistreerd. Mensen zijn meldingsmoe. Die conclusie trok het CIDI in mei in zijn jaarlijkse monitor over antisemitisme. Van Oordt herkent dat beeld. "Ik ontvang wekelijks e-mails met vreselijke anti-Israëliëse en anti-Joodse uitspraken. Onlangs heb ik nog aangifte gedaan van een e-mail, maar normaal gesproken doe ik dat niet."

Theater Flint

Volgens Van Oordt is bij veel incidenten niet altijd direct zichtbaar dat het om Jodenhaat gaat, terwijl die volgens hem wel aan de basis ligt. Als voorbeeld noemt hij de culturele boycot van Israël door theater Flint in Amersfoort. "Ze hebben geen culturele boycot van China of Noord-Korea, maar wel van Israël. Op hun website schrijven ze dat ze geen enkele band met Israëlische artiesten of cultuur hebben en dat er ook niets in de pijp zit. Daarmee lijken ze zich vooral op de kaart te willen zetten als propagandisten van een boycot tegen de Joodse staat. Daarmee zet je zeven miljoen Joden weg, de helft van de Joodse wereldbevolking. Zo werden Joden altijd weggezet. Kijk maar naar de tijd van de Tweede Wereldoorlog. Joden mochten de theaters niet meer in, niet naar zwembaden of parken."

Handelsboycot

Ook de overheid draagt volgens Van Oordt bij aan de toename van antisemitisme. Daarbij verwijst hij naar het besluit om producten uit Judea en Samaria te boycotten. "Aan de ene kant zegt de regering dat ze Joden in Nederland wil beschermen, maar tegelijkertijd wijst ze 700.000 Joden in Judea en Samaria af door hen te boycotten en neer te zetten als grote misdadigers. Mensen trekken vervolgens de conclusie dat de Joden

die daar wonen dezelfde Joden zijn als hier, en dat krijgen Nederlandse Joden weer over zich heen."

Volgens Van Oordt zou Nederland zich minder moeten bemoeien met Israël en zich meer bezighouden met de bescherming van de eigen Joodse gemeenschap. "Wat wij doen, is op 3600 kilometer afstand de Joden vertellen wat ze wel en niet moeten doen. Als dat geen Jodenhaat is, dan is het een vorm van hoogmoed. Laten we eerst onze problemen hier oplossen en de Joodse gemeenschap hier beschermen."

Kanye West

Ook over het optreden van de overheid rond de komst van de Amerikaanse rapper Kanye West is Van Oordt kritisch. West deed in het verleden antisemitische uitspraken en sprak zijn bewondering uit voor Hitler. "Als de Nederlandse regering zegt dat ze antisemitisme wil bestrijden, dan had zij deze rapper moeten weigeren. Het is toch te gek voor woorden dat Joden en pro-Israëliëse organisaties geen ruimte in theaters krijgen, terwijl zo'n rapper wel alle ruimte krijgt."

Geïsoleerd

Ook het feit dat een Joodse organisatie zelf een rechtszaak aanspande tegen de komst van de rapper, vindt Van Oordt verbijsterend. "Geen enkele antiracisme- of antidiscriminatie-organisatie heeft gezegd: 'Wij gaan deze rechtszaak voor jullie voeren.' Dat laat zien dat Joden aan hun lot worden overgelaten en voor hun eigen belangen moeten opkomen." Volgens Van Oordt leidt dit alles ertoe dat de Joodse gemeenschap steeds verder geïsoleerd en buitengesloten raakt.

Wat wij doen, is op 3600 kilometer afstand de Joden vertellen wat ze wel en niet moeten doen.

Verenigde Staten

Groei antisemitisme NY

Antisemitische haatmisdrijven in New York stegen in mei met 71 procent (41 vs. 24). Ze vormden zestig procent van alle haatmisdrijven, terwijl Joden slechts tien procent van de bevolking uitmaken. Dit jaar zijn er al 152 antisemitische incidenten (een stijging van zes procent) geregistreerd. Er waren onder meer vandalisme en spanningen rond protesten. Critici koppelen de stijging aan het beleid van de nieuwe burgemeester, maar een direct oorzakelijk verband is niet aangetoond.

Spanje

Pro-Palestijns toneelstuk

Spaanse autoriteiten onderzoeken een school in Madrid nadat tienjarigen een pro-Palestijns toneelstuk opvoerden in militaire kleding en met nepwapens. De actie leidde tot verontwaardiging en een inspectie vanwege mogelijke politieke beïnvloeding. De school noemt het een initiatief van leerlingen. Joodse leiders eisen maatregelen, terwijl zorgen groeien over antisemitisme in Spanje.

Zorgen groeien over antisemitisme in Spanje.

Litouwen

Expo over synagoge Vilnius

Kunstwerk van Rafael Chwoles uit 1949 Beeld: Go Vilnius met de verloren Grote Synagoge.

Vilnius opent een tentoonstelling over de verloren Grote Synagoge, ooit een belangrijk Joods religieus en cultureel centrum in Europa. De expositie toont bijna vijfduizend archeologische vondsten en kunstwerken, verzameld na tien jaar internationaal onderzoek. Bezoekers krijgen zo een uniek inzicht in het Joodse leven van vroeger. Het project maakt deel uit van inspanningen om het Joodse erfgoed van de stad te herstellen en versterkt Vilnius' positie als bestemming voor erfgoedtoerisme.

INTERVIEW

‘Ik wil
niet weg,
maar die
gedachte
is er wel’

“Nederland verliest zijn Joden. Ik hoor vaak gesprekken over emigratie. En ook bij mij komt die gedachte voorbij. Niet omdat ik weg wil, integendeel. Nederland is mijn thuis. Hier wonen mijn kinderen, mijn familie en mijn vrienden. Ik wil helemaal niet weg. Juist daarom doet het zo’n pijn dat deze gedachten überhaupt bestaan.” Een gesprek met Shanna Vink-Meijer over Jood(s) zijn in Nederland anno 2026.

Rita Quartel

Voor Shanna betekent haar Joodse identiteit veel meer dan religie alleen. “Het gaat over familie, geschiedenis, herinnering en verbondenheid. Ik ben de derde generatie na de Holocaust. Ik ben opgegroeid met hun verhalen, maar ook met hun stiltes en nachtmerries. Zij hebben mij laten zien wat leven werkelijk inhoudt. De keuze ondanks die pijn toch te blijven bouwen, te blijven hopen en het leven door te geven. Ik ben niet orthodox, maar mijn Joodse identiteit zit diep verweven in wie ik ben. Ik voel een sterke spirituele verbondenheid met het Jodendom, onze geschiedenis, tradities, en het Joodse volk. Joods zijn is voor mij niet alleen iets wat ik doe of geloof. Het is iets wat ik ben.”

Enorme impact

7 oktober 2023 betekende niet alleen voor Israël, maar ook voor Joden wereldwijd een keerpunt. Het altijd sluimerende antisemitisme kreeg weer een angstaanjagend gezicht. Shanna: “Op 7 oktober leefde de wereld mee, maar vanaf 8 oktober zag ik het verhaal al kantelen. Terwijl Israël nog bezig was zijn doden te begraven, terwijl families nog niet eens wisten waar hun geliefden waren, terwijl de gegijzelden nog niet terug waren en Joden wereldwijd volop in rouw waren, ontstonden er alweer demonstraties tegen Israël. De snelheid heeft mij verbijsterd. Er was nauwelijks tijd om te rouwen. Dat gevoel van ontredde, ongelof en eenzaamheid heeft diepe sporen nagelaten. Ik heb nooit geloofd dat het antisemitisme verdwenen was. Ik heb het ook aan den lijve ondervonden. Maar de snelheid, de openheid en de normalisering waarmee het zichtbaar werd, hebben mij diep geschokt. De impact op mijn gezin en mij persoonlijk is enorm geweest.

Voor veel mensen is 7 oktober een datum geworden. Voor ons niet. Het gaat al jaren door. De raketten en aanslagen stoppen niet. De dreiging stopt niet. En ondertussen groeit ook het antisemitisme alleen maar verder. We leven voortdurend tussen zorgen om mensen van wie we houden, zorgen over Israël en zorgen over de toekomst hier. Eerlijk gezegd, is het soms gewoon niet meer te doen. En ik denk dat veel Joden dat gevoel herkennen.”

Gaza

Wat Shanna ook raakt, is dat veel Joden in Nederland voortdurend aangesproken

worden op wat er in Israël gebeurt. “Dat begint al op jonge leeftijd. Mijn dochter kreeg op haar openbare middelbare school van haar leraren en mentoren vragen over Gaza. Niemand vroeg hoe het met haar ging. Zelf merk ik ook, dat zodra mensen weten dat je Joods bent het gesprek vrijwel altijd direct over Israël of Gaza gaat.

7 oktober betekende ook een breuk in relaties met vrienden en bekenden. “Ik ben mensen kwijtgeraakt met wie ik gewerkt heb, mensen die bij ons thuis geweest zijn en met wie we mooie herinneringen delen. Er zijn mensen bij die na 7 oktober niet één keer gevraagd hebben hoe het met ons gaat. Geen berichtje. Geen telefoontje. Geen enkele vraag. Wat mij pijn deed, was het ontbreken van de medemenselijkheid.”

Maskers

Het opnieuw oploeiende antisemitisme is voor Shanna helaas geen verrassing. “Als kind ben ik vaak genoeg uitgescholden voor ‘kankerjood’. Of: ‘Ze zijn vergeten je te vergassen.’ Antisemitisme is nooit echt weggeweest, al was het vaak iets meer verborgen. Het is nu hip om anti-Israël te zijn. Na 7 oktober zijn er zoveel maskers af gevallen. Ik weiger echter om mijn identiteit te verbergen, omdat ik niet wil dat haat bepaalt wie ik ben. Toch zijn er dingen die we nu anders doen. Zo hebben we voor één van onze kinderen heel bewust opnieuw voor Joods onderwijs gekozen. Dat klinkt misschien tegenstrijdig, maar juist die beveiliging van de school geeft ons een gevoel van veiligheid.”

Veiligheid

Zorgen om hun veiligheid is voor veel Joden helaas weer een rauwe werkelijkheid. “Ik zie dat veel mensen hun Joodse identiteit minder zichtbaar maken. Je Joodse naam niet meer gebruiken bij het bestellen van een taxi, geen Hebreeuws meer spreken in het openbaar, nadenken over je accent. Ik ken mensen die twijfelen, of hun lidmaatschap al hebben opgezegd van tijdschriften of bepaalde Joodse organisaties, uit angst dat door een hack persoonlijke gegevens in verkeerde handen terechtkomen. En dan zijn er velen die geen mezoeza meer zichtbaar op hun deurpost durven hangen, geen davidsterketting meer dragen, of een pet over hun keppel dragen. Dat is helaas geen geschiedenis, dat is nu.”

Voor veel mensen is 7 oktober een datum geworden. Voor ons niet. Het gaat al jaren door. De dreiging stopt niet. En ondertussen groeit ook het antisemitisme alleen maar verder.

Toekomst

Boven de toekomst voor Joden in Nederland pakken donkere wolken samen. Zou het tij nog te keren zijn? Shanna: “Ik denk dat het geen tien voor twaalf is, maar al ruim kwart over twaalf, misschien zelfs half één. Ik zie ontwikkelingen waarvan ik had gehoopt dat we die na de Tweede Wereldoorlog achter ons gelaten hadden. Ik zie een toenemende onmenselijkheid, een groeiend gebrek aan historisch besef en een normalisering van antisemitisme die mij grote zorgen baart. Ik voel ook verdriet. Verdriet dat sommige Joden zich niet langer vrij voelen zichtbaar Joods te zijn. Verdriet dat Nederland, een land waar Joden al eeuwen deel van uitmaken, mensen kwijtraakt. En vooral verdriet dat een nieuwe generatie Joodse kinderen opgroeit met vragen waarvan ik had gehoopt dat zij die nooit meer zouden hoeven stellen.

Heb ik alle hoop verloren? Nee. Mijn hoop ligt in mensen. In de mensen die ervoor kiezen niet weg te kijken. In de christenen die naast ons zijn gaan staan. Juist in een periode waarin veel Joden zich eenzamer zijn gaan voelen, heb ik ongelooflijk veel liefde, steun en verbondenheid ervaren, vooral ook vanuit de christelijke hoek.”

Shanna Vink-Meijer (46) is auteur, spreker en content creator. Ze is getrouwd en moeder van vier kinderen.

ACHTERGROND

Wat de wereld kan leren van de Israëlische zorg

Een plek waar verschillen vervagen

In de wachtkamer van het ziekenhuis lijkt de wereld even samen te komen. Mensen zitten dicht naast elkaar op plastic stoelen, sommigen zwijgend voor zich uit starend, anderen zacht pratend terwijl kinderen ongeduldig heen en weer bewegen. De ruimte gonst van geluiden. Hebreeuws vermengt zich met Arabisch, afgewisseld door het piepen van apparaten en de monotone stem uit de luidspreker die telkens nieuwe namen roept. Buiten woedt de hitte van een Israëlische middag, maar binnen draait alles om iets anders: wachten, hoop en gezondheid.

Joanne Nihom

Ik ben met een vriend meegekomen die voor controle naar het ziekenhuis, het Galilee Medical Center, in Nahariya moet. Het is geen groot drama, geen spoedgeval, maar zoals altijd brengt een ziekenhuisbezoek een zekere spanning met zich mee. Terwijl hij formulieren invult, kijk ik rond. Een orthodox-Joodse man bladert door een krant. Naast hem zit een Arabische vrouw met een hoofddoek die haar slapende kleinkind tegen zich aantrekt. Twee verpleegkundigen lopen haastig voorbij. De een spreekt Hebreeuws, de ander antwoordt in het Arabisch. Niemand lijkt daar vreemd van op te kijken. Het is hier de normaalste zaak van de wereld.

Een ziekenhuis in Israël is bij uitstek een plek van samenzijn. Een plek waar Joodse en Arabische artsen, verpleegkundigen en verzorgers samenwerken. Waar baby's van verschillende achtergronden worden geboren en waar je hoopt dat de wereld buiten het ziekenhuis ooit iets kan leren van de wereld daarbinnen.

Co-existentie in de praktijk

Wanneer mijn vriend eindelijk geroepen wordt, lopen we samen naar binnen. De

arts blijkt een moslim te zijn, zijn assistente een Joodse vrouw. Hoe ik dat weet? Omdat we tijdens het consult in gesprek raken. Eerst gaat het over alledaagse dingen: het drukke verkeer, de lange wachttijden, het warme weer. Maar al snel verschuift het gesprek naar iets dat zwaarder weegt. De boycot van Israëlische universiteiten en ziekenhuizen, die vanuit verschillende landen steeds vaker wordt gesteund, komt ter sprake. Veel artsen en onderzoekers voelen dat vooral internationale samenwerkingen vanuit Europa onder druk staan.

De arts leunt even achterover in zijn stoel en schudt zijn hoofd. "Mensen zien alleen het conflict, maar ze zien niet wat hier dagelijks gebeurt. Iedereen zou eigenlijk eens een kijkje moeten nemen in een Israëlisch ziekenhuis waar dan ook in het land. Dit is co-existentie op zijn best."

De assistente knikt instemmend. Zij vertelt dat ze jarenlang samenwerkte met collega's in Nederland en België. Sommige contacten zijn inmiddels verbroken. Uit angst, politieke druk of simpelweg omdat instellingen geen risico meer willen nemen. "Dat doet pijn," zegt ze zacht. "Want wetenschap en geneeskunde zouden juist bruggen moeten bouwen."

Een Arabische verpleegkundige aan het werk in een ziekenhuis in het noorden van Israël.

Massad Barhoum

Terwijl mijn vriend verder praat met de arts over zijn gezondheid, dwaal ik in gedachten af naar een interview dat ik een tijdje geleden had met dokter Massad Barhoum, de directeur van het ziekenhuis waar we nu zijn. "In een ziekenhuis gaat het over mensen", zei hij toen. "Over onderlinge interacties en het redden van levens. Politiek is bij ons geen issue. In het ziekenhuis heerst vrede, iedere dag opnieuw."

Dat waren geen loze woorden. De Arabische Barhoum groeide uit tot een van de bekendste bruggenbouwers binnen de Israëlische gezondheidszorg. Onder zijn leiding werken Joodse, Arabische, christelijke en druze artsen dagelijks samen. Patiënten liggen bij elkaar op de kamer, ongeacht afkomst, religie of politieke overtuiging. In een regio waar verdeeldheid vaak de bovenaan voert, ontstaat binnen de muren van het ziekenhuis een andere werkelijkheid.

Mens

Door het hele ziekenhuis hangen posters met de slogan: Adam l'Adam Adam, een mens voor een mens is een mens. Het idee komt van Barhoum zelf, geïnspireerd op woorden van de Israëlische rechter Aharon Barak. Hij schreef ooit: "We verwachten niet dat een mens zich naar een ander mens gedraagt als een engel, noch als een wolf. We verwachten dat een mens zich naar een ander mens gedraagt als een mens." Voor Barhoum vormden die woorden geen filosofische slogan voor aan de muur, maar een dagelijkse levenshouding.

En zijn inzet en manier van denken blijven niet onopgemerkt. Afgelopen jaar werd hij onderscheiden met de Lifetime Achievement Award van Yedioth Ahronoth, in het kader van het initiatief 'Outstanding Employee'. De jury prees zijn visie om het Galilee Medical Center uit te bouwen tot een modern academisch en chirurgisch centrum in het noorden van Israël, met nadruk op

Foto: Flash90

Misschien ziet vrede er wel uit als een Israëliische wachtkamer.

menselijkheid, professionaliteit en toegankelijkheid. Ook werd het ziekenhuis genoemd als voorbeeld van samenleven tussen verschillende bevolkingsgroepen en religies, juist in een gebied waar zoveel onrust is.

Muren vallen weg

Terwijl ik in de wachtkamer zit en de mensen om me heen observeer, begrijp ik opnieuw wat hij bedoelde. Juist hier, op een plek waar leven en gezondheid centraal staan, lijken muren tijdelijk te verdwijnen. Niet volledig misschien, maar genoeg om ruimte te maken voor iets menselijks.

Een jonge Arabische verpleegkundige helpt een oudere Joodse patiënt overeind. Een Joodse arts buigt zich geconcentreerd over de scan van een Palestijns kind. Families die elkaar buiten misschien nooit zouden ontmoeten, drinken hier koffie uit dezelfde automaat terwijl ze wachten op nieuws van een operatie. Niemand vraagt eerst naar

politieke overtuigingen voordat een infuus wordt aangesloten.

Dat betekent niet dat de spanningen verdwijnen. Buiten het ziekenhuis is de werkelijkheid complex en vaak hard. Raketaanvallen, angst, wantrouwen en politieke verdeeldheid bepalen sinds 7 oktober 2023 het dagelijks leven in Israël. Ook artsen en verpleegkundigen dragen die werkelijkheid met zich mee. Sommigen hebben familieleden verloren. Anderen wonen in steden waar de spanningen voortdurend voelbaar zijn. Toch kiezen ze er iedere dag opnieuw voor om samen te werken.

Bewuste keuze

Voor veel zorgverleners is hun beroep meer dan alleen werk. Het is ook een bewuste keuze om niet toe te geven aan haat of verdeeldheid. Dat hoor je terug in kleine opmerkingen, in de manier waarop collega's met elkaar omgaan en in de vanzelfsprekendheid waarmee Arabisch en Hebreeuws door elkaar klinken op de gang. Artsen vertellen hoe families elkaar soms beginnen te helpen in wachtkamers en op intensievecareafdelingen. Hoe een Joodse moeder water aanbiedt aan een Arabische moeder, ondanks taalverschillen of verschillende achtergronden. Hoe angst en kwetsbaarheid mensen dichterbij elkaar kunnen brengen dan politieke speeches ooit zullen doen.

Meer dan politiek

Natuurlijk is een ziekenhuis geen utopie. Ook daar ontstaan discussies, spanningen en emoties. Niemand leeft in een vacuüm. Maar het verschil is dat er binnen de medische wereld een gezamenlijk doel bestaat dat sterker is dan afkomst: levens redden. Misschien is dat waarom zoveel artsen de internationale boycots als pijnlijk ervaren. Niet alleen omdat wetenschappelijke samenwerking wordt bemoeilijkt, maar ook omdat juist deze plekken laten zien dat samenwerking tussen mensen wél mogelijk is. Een ziekenhuis is geen politieke slogan, maar een dagelijkse praktijk waarin leven met elkaar concreet zichtbaar wordt.

Menselijkheid

De arts van mijn vriend formuleerde het eenvoudig: "Als hier een patiënt binnenkomt met een hartaanval, vraagt niemand eerst wie hij is. Dan probeer je gewoon zijn leven te redden. En dat betekent dat het ook een terrorist kan zijn." Een ingewikkelde werkelijkheid. Want buiten deze muren lijkt de wereld steeds vaker te kiezen voor zwart-witdenken. Voor kampen, slogans en veroordelingen. Het beeld van Israël dat internationaal domineert, is meestal dat van conflict en confrontatie. Zelden dat van een Joodse en een Arabische arts die samen een operatie uitvoeren. Zelden dat van een Joodse en Arabische verpleegkundige die tijdens een nachtdienst samen koffiedrinken terwijl buiten sirenes klinken. Misschien is het daarom zo belangrijk dit verhaal telkens opnieuw te

Joanne Nihom

Journaliste en auteur

Joanne Nihom is journaliste en auteur en woont in het noorden van Israël.

vertellen. Niet om de problemen te ontkennen of politieke pijnpunten weg te poetsen, maar omdat menselijkheid óók deel uitmaakt van deze regio. Omdat samenwerking, hoe kwetsbaar soms ook, iedere dag opnieuw zichtbaar wordt in ziekenhuizen door heel Israël.

Hoop in de wachtkamer

Wanneer mijn vriend klaar is met zijn controle, lopen we terug door de gang. Een schoonmaker groet ons vriendelijk in het Arabisch. Verderop hoor ik een verpleegkundige in het Hebreeuws uitleg geven aan een bezorgde familie. De wachtkamer zit nog steeds vol. Ik kijk nog een keer om me heen. En even voel ik iets wat in deze ingewikkelde oorlogstijd zeldzaam geworden is: hoop. Hoop dat mensen elkaar, ondanks alles, toch als mens blijven zien. Dat achter iedere identiteit, iedere taal en iedere religie uiteindelijk dezelfde kwetsbaarheid schuilgaat. Vrede begint niet bij grote politieke akkoorden of internationale conferenties. Misschien ziet vrede er wel uit als een Israëliische wachtkamer.

De ABC-gebieden

Wie bestuurt Judea en Samaria sinds 1993?

ZONE
A

Geheel onder Palestijns gezag

±18 procent

Grootste concentratie bevolking (steden als Ramallah, Nablus, Bethlehem).

Bevolking

1,6 - 1,8 miljoen waarvan 0 Israëli's

ZONE
B

Burgerlijk gezag door PA, Israël verantwoordelijk voor de veiligheid

±22 procent

Vooral dorpen en semi-stedelijke gebieden.

Bevolking

1,0 - 1,2 miljoen waarvan 0 Israëli's

ZONE
C

Geheel onder Israëlijs gezag

±60 procent

Landelijke, onbebouwde gebieden, dorpen en landbouwgrond.

Bevolking

0,8 - 0,85 miljoen waarvan 0,5 miljoen Israëli's

De Oslo-akkoorden zeggen niet dat er geen Israëli's in gebied A of B mogen wonen, maar Israël heeft de toegang tot gebied A bij wet verboden voor Israëli's.

Synoniemen

Judea en Samaria

Westelijke Jordaanoever

Westoever

Westbank

Bezet gebied

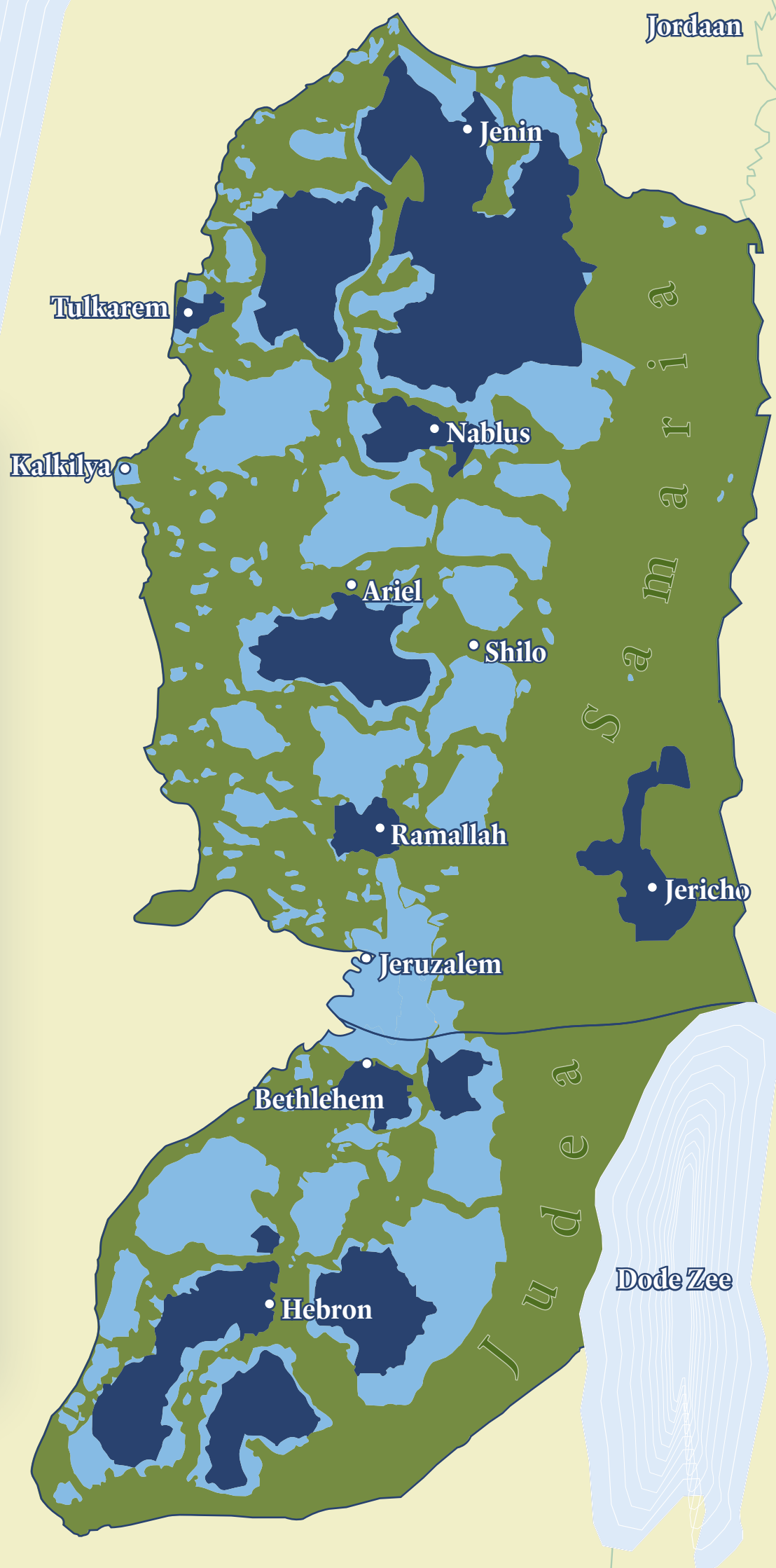
Betwist gebied

Palestijnse gebieden

ABC-gebieden

Feiten

- 1 De Oslo-akkoorden bevatten uitgangspunten om te komen tot een oplossing van het Israëlijs-Palestijns conflict.
- 2 In vijf jaar zou er toegewerkt worden naar een permanente oplossing.
- 3 Drie zones als startpunt om toe te werken naar meer zelfbestuur voor de Palestijnen.
- 4 Doel was het beëindigen van decennialang Palestijns geweld.

REPORTAGE

‘Er is geen ‘normaal’ meer’

Tien dagen lang reis ik door Israël met een studiereis van Christenen voor Israël. Onderweg komen we Joden, christenen en Arabieren tegen. Hoe is de sfeer in het land? Het blijkt een wiebelige balans tussen oorlog en vrede.

Ruben Ridderhof

Het Meer van Galilea schittert in de ochtendzon. De bergen aan de overkant gaan schuil in de heiige zonsopkomst. Met alle berichten over drones uit Libanon ben je toch benieuwd wat je in het noorden aantreft, maar de alledaagseheid in Tiberias is toch niet helemaal wat ik verwachtte. In Katzrin op de Golanhoogvlakte klinkt een vrolijk muziekje over het pleintje waar we later die dag lunchen. Maar een bezoek aan de natuurparken tegen de grens met Libanon kan niet doorgaan: gesloten vanwege de veiligheids-situatie.

Gedreun in de verte

In Jish, dicht bij de grens met Libanon, ontmoeten we Neveen Elias. Vanaf een uitkijkpunt in het dorp kijken we uit over de grens en enkele Libanese dorpen aan de andere kant. Het zijn dorpen waar maronitische christenen wonen die Hezbollah niet toelaten in hun woonplaats. Samen met het Israëlische leger helpen de christenen in Jish de bewoners van deze Libanese dorpen. Dageelijks brengen zij goederen die nodig zijn de grens over. Terwijl ze vertelt horen we in de verte het gedreun van explosies. De oorlog woedt verder. Maar op dit moment niet hier.

‘We willen gewoon in vrede leven’

Vroeg in de ochtend ontmoet ik drie jongens in Herzliya. Zon, zee, strand, geen spoor van oorlog. “Where are you from?” vragen ze me. Eyal, Elad en Yonathan werken in een van de hotels langs de boulevard. Hun nachtdienst zit er net op en voor ze naar huis gaan, ontspannen ze even op het strand. “Waarom is iedereen in het Westen zo boos op ons? We willen gewoon in vrede leven. Vertel ze dat maar.”

Even uitblazen

We reizen verder door het hartland van Israël. In Shilo ontmoeten we Sarah. Als je haar glimlach ziet, lijkt het of er nooit oorlog is geweest. Maar haar verhaal vertelt iets anders: “Net als bij veel gezinnen in Israël, is mijn man wekenlang opgeroepen voor reservedienst. Natuurlijk houden wij moeders het gezin draaiend, maar de kinderen missen hun vader. Als hij dan na weken weer thuiskomt, willen wij natuurlijk even uitblazen. Maar hij is óók moe en heeft vaak vreselijke dingen gezien. Nou, ik kan je vertellen dat zo’n thuiskomst dan niet gezellig is...”

Toch blijft ze lachen. Het feit dat wij hier zijn, maakt haar blij. Langs de weg zag ze overal Israëlische vlaggen en iemand heeft een verkeersbord naar ‘Har Habayit’ opgehangen: de Tempelberg. Dit bemoedigt haar om vol te houden. De Messias is niet ver weg.

Vlakbij de grens met Libanon.

Foto: Cvl

‘Precies wat onze vijanden willen’

In het nieuws lezen we dat de rust in Noord-Israël alweer is verstoord. Drones en raketten van Hezbollah maken de plaatsen waar we de reis begonnen onveilig. Maar daarvan merken wij niets. Op vrijdagavond daalt de Sjabbatsrust net zo vredig over de stad als altijd. Maar op maandag staat het verkeer in Jeruzalem vast. De charedim demonstreren tegen wat zij als een vervolging van Thoragetrouwe Joden ervaren. “Ik houd van de staat Israël”, vertelt de charedische Alex. “Maar wij orthodoxe Joden worden steeds vaker doelwit van politieke campagnes. Ik kan veel kritiek noemen op hoe het land wordt bestuurd, maar met deze verdeeldheid, doen we precies wat onze vijanden willen.”

Geen ‘normaal’ meer

De straten van Sderot doen onwerkelijk aan. We rijden over een rotonde die ik herken van beelden van dood en verderf op de ochtend van 7 oktober 2023. Nu is alles stil en vredig. Aryeh vertelt ons dat het alarm in de stad al bijna een jaar niet meer heeft geklonken. En wonder boven wonder is de

“
Waarom is iedereen in het Westen zo boos op ons?”

bevolking sinds die vreselijke dag alleen maar gegroeid. “Maar de oorlog eist toch zijn tol. Veel reservisten zijn in Gaza of Libanon. Toeristen blijven weg. Het leven is moeilijk en wat morgen zal brengen, is altijd onzeker. Er is geen ‘normaal’ meer”, vertelt Aryeh.

Je niet laten ophitsen

De bus waarmee we door Israël reizen, wordt bestuurd door Moaz, een rustige, slanke Arabier uit Jeruzalem. Kundig stuurt hij de bus door de smalste straatjes en anticipeert prettig op het chaotische verkeer in Israël. In kibboets Mashabe Sade schuift hij bij ons aan in de eetzaal. Hij en zijn burens willen in vrede leven met Israël. Maar daarvoor moeten ze wel zo nu en dan buitenstaanders uit hun buurt verjagen die de bewoners willen ophitsen tegen Israël. Bij Moaz zal dat niet zo snel gebeuren. Behalve op de bus rijdt hij al zestien jaar op de ambulances van Magen David Adom. Als hij ons afzet bij het vliegveld drukken we hem warm de hand en loven zijn stuurmanskunsten. Met een verlegen glimlach neemt hij die aan: “Toda” (‘bedankt’).

DE BIJBEL EN ISRAËL

Wat Paulus zegt

Kees de Vreugd
kdvreugd@cvi.nl

De Gezalfde

“En uit hen is, wat het vlees betreft, de Christus.”

Het laatste geschenk aan Israël dat Paulus noemt, is tegelijk het hoogtepunt. Maar meteen valt iets op: de zeven voorgaande zijn ‘vóór hen’ (vgl. vers 4), maar nu staat er: uit hen. Paulus legt dat ook uit: de Messias is uit hen, ‘wat het vlees betreft’. Dat is geen beperking of relativering, maar hier ligt alle nadruk op. De Messias is lichamenlijk geboren uit Israël.

Dat is een grondtoon in het Nieuwe Testament: het Woord is vleesgeworden. Het gaat om de concrete werkelijkheid van het aardse bestaan, preciezer nog: de concrete werkelijkheid van volk en land Israël. Overigens heeft de apostel dat al aan het begin van zijn brief genoemd: de Zoon van God is lichamenlijk geboren uit het geslacht van David.

Vanwege deze afkomst – Zoon van God en zoon van David – is Hij de Gezalfde. Ik gebruik met opzet nu de Nederlandse vertaling van de woorden *Masjiach* (Messias) en Christus. Het woord Christus bestond op zich in het Grieks, maar was niet heel gangbaar en zal daarom ook iets van vervreemding opgeroepen hebben bij de niet-Joodse hoorders. Wij weten van een Messias alleen door de Joodse apostelen, die vanuit Israël naar de volken gingen om de goede boodschap van God (Romeinen 1:1) te verkondigen. Het gaat niet om ‘onze Jezus’, zoals ik ooit een voorganger hoorde zeggen, maar om de Gezalfde van Israël. De betekenis van het woord Christus / Messias / Gezalfde kunnen we alleen begrijpen vanuit de Schriften van Israël en ook alleen maar in de ontmoeting met Israël.

Paulus heeft het ten slotte over *de* Gezalfde. Christus is niet de achternaam van Jezus, maar Zijn titel. De Gezalfde is de aan Israël beloofde Koning, die het rijk van David zal herstellen en de twaalf stammen van Israël weer zal verenigen in het land.

Jezus predikte geen andere God

Ds. Oscar Lohuis

In de preken die we in het boek Handelingen vinden, komen we voortdurend aanhalingen uit de Tenach (het Oude Testament) tegen. Ook zien we dat er voortdurend verwijzingen zijn naar de God van Abraham, Isaak en Jakob, en wordt ‘de God van onze vaders’ meerdere keren genoemd, door zowel Petrus als Paulus.

Jezus en de apostelen predikten over de God van Israël. Er zijn heel veel mensen die geloven in God en zij kunnen ook de mond vol hebben over God. Maar dat wil niet zeggen dat zij geloven in de ware God. De enige waarachtige God, die de Schepper is van hemel en aarde, is de God van Israël.

Marcion

In de tweede eeuw was er een invloed-

rijke christelijke leraar die een dwaling predikte. Zijn naam was Marcion en hij predikte rond 140 na Christus. Hij predikte dat de God van het Oude Testament niet de God van het Nieuwe Testament is. ‘De God van het Oude Testament’ is volgens Marcion een strenge, rechtvaardige, zelfs boosaardige God, de Schepper van de materiële wereld. ‘De God van het Nieuwe Testament’ is een volkomen goede, liefdevolle God, die pas door Jezus geopenbaard werd. Hij verwierp zowel ‘de God van het Oude Testament’, die hij als ‘lagere god’ bestempelde, als het Oude Testament zelf.

Geen andere God

Ook al werd Marcion rond 144 na Christus vanwege zijn leer geëxcommuniceerd, bepaalde aspecten van wat hij leerde, komen we ook nu nog vaak tegen in het christendom. In preken gaat het veel over God, maar Hij wordt niet vaak de God van Israël genoemd. Veel preken zijn alleen gebaseerd op het

Nieuwe Testament en leggen geen verband met de Tenach. In veel christelijke uitleg wordt veel tot oud verklaard wat volgens de Bijbel helemaal niet verouderd is, zoals de wet. Veel christenen praten over de God van het Oude Testament op een denigrerende manier. Bovendien wordt er in het christendom vaak negatief gedacht over de materiële wereld. Maar Jezus predikte niet een andere God en Hij kwam niet om een nieuwe godsdienst op te richten.

In preken gaat het veel over God, maar Hij wordt niet vaak de God van Israël genoemd.

Zwijgend op de grond

De pijn is van zijn gezicht af te lezen. Hij herdenkt de verwoesting van de beide tempels. Een dag van diepe rouw. Jeremia schrijft in Klaagliederen over de verwoesting van Jeruzalem: “Zij zitten zwijgend op de grond, de oudsten van de dochter van Sion.” Daar doet deze foto aan denken. Donderdag 23 juli (vastendag van 9 Aw) vasten en rouwen Joden 24 uur lang. Als teken van rouw zitten zij de hele dag op of laag bij de grond. | Foto: Flash90

DE BIJBEL EN ISRAËL

Op je post blijven

Joden vieren Jeruzalemdag op de oude muren van de stad.

Foto: Flash90

Ds. Henk Poot

We bouwen mee aan de muren van Jeruzalem. Dat is wat we doen en dat is sinds eeuwen niet vertoond. Maar het gaat niet zonder strijd.

De Bijbel vertelt ons dat er uiteindelijk zware tijden zullen aanbreken. Mensen zullen meer liefde hebben voor genot dan voor God (2 Timoteüs 3). Met een schijn van vroomheid zullen ze de kracht ervan verloochenen. Paulus schrijft in Romeinen 1 dat de Heere de samenleving zal prijsgeven aan de zonde die zij zelf gekozen heeft. Als mensen het verwerpt vinden om de Heere als God te erkennen, geeft Hij hun over aan het kwaad. Je zult zien dat zij vindingrijk in het kwaad zullen worden. De zonden stapelen zich op. Elders zegt de apostel zelfs dat God een dwaling in de wereld zenden zal. Als mensen geen liefde voor de waarheid hebben, zullen ze aan de leugen moeten. Het zal erop uitlopen dat ze zelfs niet meer kunnen kopen of verkopen zonder het merkteken van het beest. En de profeten voorzeggden dat God Jeruzalem tot een steen zal maken die alle volken moeten heffen. In die tijd leven we en in die tijd bouwen we mee aan de muren van Jeruzalem aan de zijde van het Joodse volk.

Spotters

De profeet Nehemia geeft wijze lessen voor de eindtijd. Hij maakte ook mee wat er gebeurt als je het goede zoekt voor Jeruzalem. Nehemia zegt dat je te maken krijgt met spotters. Mensen die zeggen dat het toch allemaal niets voorstelt wat je doet. En dat is ook zo. Veel mensen houden het liefst van dode Joden. Geen kwaad woord over die Joden.

Antisemitisme is afschuwelijk! Totdat er gebouwd wordt en Joden leven en sterk zijn en van zich afbijten. Als je die Joden steunt, wordt de Jodenhater wakker. En hij sputtert dat je toch niets veranderen zult. Joden en Jeruzalem zijn zaken van vroeger en dat moet zo blijven.

Te druk

Een andere les van Nehemia: zeg nooit dat het puin te veel is. Dat het werk te groot is. Dat willen de tegenstanders juist horen! Ze willen je laten geloven dat je hooguit misschien hier en daar een muurtje afkrijgt, een klein hoekje, want er is geen beginnen aan. Niet dat er geen arbeiders zouden zijn. Er zijn voldoende volgelingen van Jezus. Maar die hebben het alleen te druk met andere dingen, met het klimaat, met zichzelf of met het bouwen van de muren van de kerk. Over puin gesproken. En in de drukte zijn ze vergeten dat Jezus de Koning van de Joden is. De overheid helpt ook niet echt mee. Maar dat wekt geen verbazing. Die heeft niets met God, met Sion, en van Judea en Samaria wil ze niets weten en al helemaal niets hebben.

Waarschuwing

Ten slotte waarschuwt Nehemia voor mensen die begrip hebben en willen

Dat de wereld te hoop loopt tegen Jeruzalem, is een teken dat de Koning in aantocht is.

helpen: “Aardige en nette mensen, die christenen voor Israël. Altijd beleefd en vriendelijk. Nee, jullie gillen niet bij een Palestijnse bijeenkomst. Daar zijn jullie veel te lief voor. Maar jullie maken het jezelf wel moeilijk. Je kunt toch ook gewoon zeggen dat Netanyahu een crimineel en Trump een gek is? En ranja verkopen van sinaasappels uit Haifa helpt toch ook tegen de dorst? Dat hoeft toch geen wijn te zijn uit Shilo of Hebron. Toch?”

De Koning komt

Wat Nehemia ons leert, is verootmoediging. Dat in de eerste plaats. Hij brengt de schuld van zijn volk met zijn eigen nalatigheid voor de Heere. Hij is een man van gebed en diep vertrouwen. Hij weet dat God zelf het verlangen heeft om Jeruzalem te herstellen. “De God des Hemels doet het ons gelukken. Hij is sterker dan onze tegenstanders”, hoor je hem voortdurend zeggen. Nehemia is ook toegewijd. Hij zegt dat hijzelf amper uit de kleren kwam en dat hij de arbeiders elke dag eten en drinken gaf, en dat uit eigen portemonnee betaalde. Hij is ervan overtuigd dat het werk afkomt. Iedereen moet bezig blijven op zijn plaats, steen voor steen. Doorgaan en volhouden. Daar gaat het om en niet opkijken als er tegenstand is. Het is een erezaak, bouwen aan de stad van de grote Koning. Het is een voorrecht om mee te doen.

De vraag is niet óf Jeruzalem hersteld zal worden, maar wanneer. En zo is het ook geen vraag of de Koning zelf naar Sion komt, dat lijkt geen twijfel. De vraag is wanneer? Dat de wereld te hoop loopt tegen Jeruzalem, is een teken dat Hij in aantocht is. Alleen als Hij komt, waar ben je dan? Ben je aan het afbreken of opbouwen, ben je weggegaan of ben je op je post gebleven?

Gebedspunten

gebed@cvi.nl

Israël

- Bid om bescherming van Israël deze zomer tegen raketaanvallen, brandstichtingen, aanslagen en andere gevaren.
- Bid voor herstel en heling van mensen die rondlopen met een diep trauma als gevolg van de aanslag op 7 oktober en de oorlog die daarop volgde. Bid dat God zelf mensen zal aanraken in hun wonden en littekens en hen met Zijn liefde zal genezen.
- Israël wordt voortdurend bedreigd aan verschillende grenzen: aan de grens met Gaza, aan de grens met Libanon en in het zuiden vanwege de Houthi's. Bid om wijsheid voor allen die zijn aangesteld om de verdediging van deze grenzen vorm te geven. Bid ook om bescherming voor de soldaten die gestationeerd zijn in vijandelijk gebied.
- “Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn, dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is! Nieuw zijn zij, elke morgen; groot is Uw trouw! Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen” (Klaagliederen 3:22-24). Bid en dank vanuit deze tekst voor Israël.

Nederland

- De Nederlandse regering werkt aan een handelsverbod op Israëlische producten uit Judea, Samaria en de Golanhoogten. Het betreft een verbod van drie jaar. Door dit verbod worden niet alleen Joden getroffen, maar ook Palestijnen die werkzaam zijn bij Israëlische bedrijven. Bid dat het kabinet tot inkeer komt ten aanzien van dit verbod. Bid dat het verbod Israël niet zal schaden.
- Bid om bescherming van Joden in Nederland. Bid om bescherming wanneer zij naar de synagoge, school, hun werk of de universiteit gaan. Bid dat Gods engelen overal om hen heen zullen zijn. Lees ook het interview op pagina 6-7.

Christenen voor Israël

- In juli en augustus vinden er twee jongerenreizen van Isreality naar Israël plaats. De jongeren zullen daar onder andere vrijwilligerswerk doen en Israël's ontmoeten. Bid om zegen over deze twee reizen, een veilig verblijf en een behouden terugkeer.
- Deze zomer hopen we opnieuw veel bezoekers in het Israëlcentrum te ontvangen bij de tentoonstelling *Dieper dan je denkt*. Bid dat de tentoonstelling mensen aan het denken zet en hen helpt de verbondenheid met Israël, die wij als christenen hebben, te zien. Lees ook het artikel op pagina 19.

OPINIE

Hoe zit het met de ‘illegale nederzettingen’?

Amnesty International heeft opnieuw een rapport gepubliceerd waarin Israël wordt beschuldigd van allerlei overtredingen van het internationaal recht. De mensenrechtenorganisatie vindt dat de internationale gemeenschap medeplichtig is, omdat die niet ingrijpt of het land zelfs blijft steunen.

Andrew Tucker

Volgens Amnesty stuurt Israël actief aan op de etnische zuivering van Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever. Bijna zesduizend Palestijnen die op de Westelijke Jordaanoever wonen, waren eind april uit hun huizen verjaagd, blijkt uit data van de Verenigde Naties. In totaal waren er op dat moment 363 nederzettingen, waarvan er 212 pas na 2023 zijn ontstaan. Nu.nl bericht dat “in het onderzoek duidelijk wordt dat Israël, ondanks dat de nederzettingen in het internationaal recht illegaal zijn, de bouw hiervan stimuleert”.

De heersende opvatting bij de Verenigde Naties, het Internationaal Gerechtshof en de meeste internationale juridische autoriteiten is inderdaad dat “Israëlische nederzettingen illegaal zijn”.

Maar hoe zit het met de status van Israëli's die in Judea en Samaria wonen? Is het feit dat een Israëli in dit gebied woont bewijs van een overtreding van het internationaal recht? Er valt echter veel voor te zeggen dat “Israëlische nederzettingen” op de Westelijke Jordaanoever niet automatisch illegaal zijn volgens het internationaal recht.

'Bezetting'

Ten eerste is het argument dat de Westelijke Jordaanoever “betwist” gebied is. Het conventionele recht inzake militaire bezetting is bedoeld voor grondgebied dat is veroverd op een erkende soevereine staat. Omdat de aanspraak van Jordanië op de Westelijke Jordaanoever tussen 1948 en 1967 internationaal niet algemeen werd erkend, voldoet het gebied niet aan de klassieke juridische definitie van bezet gebied. Daarom zijn sommige regels van het bezettingsrecht mogelijk niet van toepassing op de manier waarop critici beweren.

Ten tweede wordt artikel 49, lid 6, van het Vierde Verdrag van Genève verkeerd geïnterpreteerd. Het standaardargument tegen nederzettingen is gebaseerd op artikel 49, lid 6, dat een bezettende macht verbiedt delen van haar eigen bevolking over te brengen naar bezet gebied. Deze bepaling is voornamelijk opgesteld om het soort gedwongen bevolkingsverplaatsingen te voorkomen dat tijdens de Tweede Wereldoorlog plaatsvond. Israëlische burgers die vrijwillig verhuizen in plaats van te worden gedeporteerd of gedwongen overgebracht door de staat, vallen daarom niet onder het verbod van artikel 49, lid 6.

Mandaattijdperk

Ten derde heeft Israël soevereine rechten op Judea en Samaria op basis van historische en juridische regelingen uit het Mandaattijdperk. Het Mandaat voor Palestina (1922) bepaalde dat Joden het recht hadden om nederzettingen te stichten in Palestina. Toen de staat Israël in 1948 uitgeroepen werd, waren de grenzen niet in de *Onafhankelijkheidsverklaring* vastgesteld. Volgens het internationaal recht heeft de staat Israël in mei 1948 de grenzen van het mandaatgebied overgenomen. Vanuit dit perspectief gaat het niet om een bezetter die zich vestigt op andermans soevereine grondgebied, maar veeleer om concurrerende aanspraken op grondgebied waarvan de definitieve status nog onopgelost is.

Juridische nuance

Ten vierde zijn niet alle ‘nederzettingen’ gelijk. De rechtmatigheid van nederzettingen moet per geval worden beoordeeld. Algemene beweringen dat alle nederzettingen illegaal zijn, moeten worden onderscheiden van de juridische status van

Andrew Tucker

Jurist

Andrew Tucker is jurist, hoofdredacteur van *Israel & Christians Today* en directeur van thinc., een denktank op het gebied van Israël en internationaal recht.

specifieke gemeenschappen. De rechtmatigheid van een specifieke nederzetting kan afhangen van factoren zoals grondbezit, lokale omstandigheden en toepasselijke overeenkomsten, in plaats van een algemene regel dat elke nederzetting onwettig is.

Ten slotte werd in de Oslo-akkoorden, die tussen Israël en de PLO in de jaren negentig werden gesloten, afgesproken dat veiligheid, nederzettingen en grenzen onderwerpen zijn die behandeld moeten worden in toekomstige onderhandelingen. Het feit is dat de Palestijnen zelf afgesproken hebben dat, totdat er een definitief akkoord gesloten is, Israël het recht heeft om Israëli's in deze gebieden te laten wonen. Het illegaal verklaren van alle nederzettingen loopt vooruit op kwesties waarvan de partijen waren overeengekomen dat ze via onderhandelingen zouden worden opgelost.

De bewering dat ‘de nederzettingen illegaal’ zijn, is een oneerlijke bewering die voorbijgaat aan historische feiten en een degelijke juridische analyse.

Het dorp Yatziv, gelegen tussen Jeruzalem en Bethlehem, werd in januari officieel erkend door het Israëlische veiligheidskabinet.

Foto: Flash90

MAATSCHAPPIJ

Hatikva, melodie vol hoop en geschiedenis

Het Israëlische volkslied *Hatikva* betekent letterlijk ‘De Hoop’, en die naam zegt eigenlijk alles. Het lied verwoordt het verlangen van het Joodse volk om terug te keren naar hun historische thuisland.

De tekst werd in de late negentiende eeuw geschreven door dichter Naftali Herz Imber, in een tijd waarin het zionisme in opkomst was. Wat bijzonder is: het lied werd eerst populair onder gewone mensen, lang vóórdat het officieel het volkslied werd.

Vertaald luidt de tekst van het Hatikva: *Zolang in het hart, vanbinnen, een Joodse ziel levendig is, en naar het oosten, vooruit, het oog naar Sion kijkt, is onze hoop nog niet verloren, de hoop die al tweeduizend jaren leeft: een vrij volk te zijn in ons land, het land van Sion en Jeruzalem.*

Geschiedenis

De melodie heeft een minstens zo boeiende geschiedenis. Die klinkt misschien typisch ‘Israëliësch’, maar komt oorspronkelijk uit Europa. Muziekonderzoekers laten zien dat de melodie verwant is aan een zestiende-eeuws Italiaans volkslied, *La Mantovana*. Via omwegen dook diezelfde melodie op in Oost-Europa, onder andere in Roemenië. Daar hoorde Samuel Cohen, die de muziek aan het Hatikva koppelde, waarschijnlijk een versie van het lied. Zelfs de beroemde componist Smetana gebruikte een ver-

Foto: Flash90

gelijkbare melodie in zijn stuk *Moldau*. De melodie van het Hatikva is dus eigenlijk een muzikale reis door Europa.

In mineur

Wat het Hatikva extra bijzonder maakt, is de toon. In tegenstelling tot veel volksliederen staat het in mineur. Dat geeft het een melancholisch, bijna weemoedig karakter. In plaats van triomf hoor je verlangen, een gevoel van hoop dat nog niet volledig is vervuld. De melodie beweegt bovendien vrij rustig, met kleine stapjes omhoog en omlaag, wat het een intiem en bijna persoonlijk karakter geeft.

Toch zit er ook een duidelijke opbouw

in. De melodie begint ingetogen, groeit langzaam en bereikt een emotioneel hoogtepunt bij de kernzin over hoop. Daarna keert ze weer terug naar rust. Die muzikale boog weerspiegelt precies de inhoud van de tekst.

Weetje

Een leuk weetje: juist doordat de melodie zo oud en internationaal is, kun je hem op verschillende plekken in Europa herkennen, vaak zonder dat mensen zich realiseren dat ze eigenlijk naar dezelfde melodie luisteren. Het Hatikva laat daarmee mooi zien hoe muziek grenzen overstijgt.

Stad van goud?

Wie kent het lied *Yerushalayim shel zahav* (Jeruzalem, stad van goud) niet? Het wordt vaak gezien als een tweede volkslied van Israël. Kort voor de Zesdaagse Oorlog van 1967 vroeg de burgemeester van Jeruzalem aan componiste Naomi Shemer om een lied over de stad te schrijven. Het schrijven wilde echter niet echt vlotten. Tot Shemer dacht aan een verhaal over een rabbijn die zijn vrouw een gouden ketting beloofde in de vorm van Jeruzalem. Shemer zei later: “Ik aarzelde of ik Jeruzalem een stad van goud moest noemen, omdat de stad in mijn tijd behoorlijk grijs was. Maar iets in mij zei: Ja, stad van goud.” Het lied werd snel populair. Drie weken later brak de Zesdaagse Oorlog uit. Toen de soldaten de Klaagmuur bereikten, zongen ze dit lied uit volle borst mee. Op de dag van de overwinning voegde Shemer al een nieuw couplet toe. | Foto: Canva Pro

Column

Roger van Oordt
rvanoordt@cvi.nl

Jodenhaat in Nederland

Sociale media en andere zelfbenoemde ‘kwaliteitsmedia’ slingeren de ene na de andere leugen of halve waarheid over het Joodse volk in Israël de wereld in. Binnen onze samenleving zien we in alle geledingen pesterijen van Joden. Het demoniseren van het Joodse volk is inmiddels zo gangbaar, dat we het gewoon zijn gaan vinden. Het kleine zichtbare stroompje is inmiddels echter uitgegroeid tot een snelstromende rivier.

In België worden twee van de drie moeuls (mannen die een zesjarige opleiding hebben genoten om binnen de Joodse gemeenschap een besnijdenis te mogen uitvoeren) gerechtelijk vervolgd wegens het uitvoeren van besnijdenissen. De besnijdenis werd vierduizend jaar geleden al door God verordend als teken van het verbond met Israël.

Na het verbieden van de Joodse rituele slacht staat nu het verbieden van de besnijdenis op het verlanglijstje van de Jodenhaters. Er is dan geen plaats meer voor Joods leven in België. In praatprogramma’s wordt de besnijdenis banaal vergeleken met het afsnijden van de staart van een hond, en daar staat een boete van tweeduizend euro op. Dwaze vergelijkingen die de Joden aanklagen als kinderverminkers. Voor de 700.000 Joden in Judea en Samaria maken we in Nederland een speciale verordening: we blokkeren de handel en invoer van producten uit die gebieden. Zelfs als Joden op 3600 kilometer afstand van Israël wonen, weten we hen nog uit te sluiten. De Jodenhaat in Nederland is op het diepste punt sinds de Holocaust.

De vele stereotypen hebben in de geschiedenis geleid tot roof, verkrachting, moord en uitroeiing. En anno 2026 worden de Joden weer als het gif weggezet. Aan ons de taak met kracht te spreken en te handelen, tegen de stroom in. Als wij niet spreken, zal niemand voor hen spreken! De God van Israël zal voor Zijn volk spreken. Hij zal Israël verlossen uit al zijn benauwdheden.

JAFFA kent geen drop-outs, want het motto

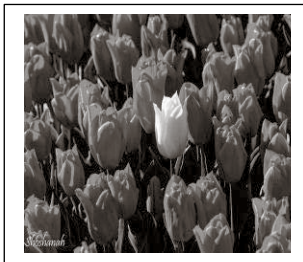
"Elk kind moet gelijke kansen hebben" staat nog altijd hoog in het vaandel. Juist nu.

Wat zijn die kansen? studeren - een baan - constructieve burgers worden in de samenleving.

Kansen zijn er óók voor vastgelopen tieners, (één-ouder) gezinnen en bejaarden, ieder naar eigen behoefte.

bankrekening nummer:
NL12 RABO 0335 5422 39

Wilt u helpen om dit motto te blijven waarmaken?
Het is harder nodig dan ooit. DANK U WEL

De kansen vindt u op onze website:
www.jaffaproject.nl
Facebook: Jaffa-Project Nederland.

Informatie bij onze secretaris
tel. 0548-61 17 48
e-mail: info@jaffaproject.nl

Informatie sponsorplan via:
tel. 06 83 21 01 54
e-mail: sponsorplan@jaffaproject.nl

Een legaat of plaats in uw testament voor Jaffa zijn vleugels om naar een betere toekomst te vliegen.
Informatie: penningmeester@jaffaproject.nl

EVERREAD
UITGEVERS

Leren leven uit de Bijbel

Het Getuigenis van de Sterren - 3^e druk

Góð is de Schepper van de sterren en de sterrenbeelden! Hij is het, Die de dierenriem tevoorschijn laat komen op Zijn tijd en de Beer met zijn jongen leidt (Job 38:31). Hij is het, Die de sterren telt en "ze alle bij hun naam" noemt (Ps. 147:4). 3^e druk, incl. losse sterrenkaart.

Dr. E.W. Bullinger | Paperback | 208 blz | 21x14,8 cm
ISBN: 9789066944343 | € 19,95

Word abonnee op de Morgenroodreeks!

En ontvang 3 of 4x per jaar een nieuw Bijbelstudieboekje van gemiddeld 64 blz. Deze boekjes gaan over uiteenlopende Bijbelse onderwerpen (zie everread.nl/morgenrood). Wie nu een abonnement neemt, ontvangt meteen *Bijbel en/of Wetenschap, Psalm 4* en als welkomstgeschenk het laatste boekje van 2025: *Mozes*. Als Morgenroodreeksabonnee ontvang je bovendien altijd 20% korting op alle Everread- en Morgenrooduitgaven; dus ook op *Het Getuigenis van de Sterren*. Je bent al abonnee voor slechts één gift per jaar (waarvan je de hoogte zelf bepaalt).

Abonnee worden kan via morgenrood.nl/abo

SalarisPartner - Manfred Dey

Het landelijke, betaalbare, salarisverwerkings- (arbeidsrecht) adviesbureau van NL
Professioneel voor accountants-/administratiekantoren en werkgevers!

- Ontzorgt voor u de gehele salarisadministratie, vanaf indienst- tot en met uitdiensttreding!
- Persoonlijke aandacht, vakkundig advies!
- Meer dan 25 jaar werkervaring!
- Vraag vrijblijvend, op onze website, een offerte aan!

Mobiel 06-235 334 84 | info@salarispartner-manfreddey.nl | www.salarispartner-manfreddey.nl

Jan Budding Schilderwerk

Rhenen

Voor al uw schilderwerk,
binnen en buiten!

Bel voor een vrijblijvende offerte:
06-39 675 192

Joods Studiecentrum Leiden

Hebt u belangstelling voor Joodse cultuur? Het JSL in Leiden biedt u een scala aan studiemogelijkheden. Vraag vrijblijvend ons studiegidsje aan via onze website

www.jsleiden.nl

Meer informatie: JNF.nl/lennykuhrpark

Betrokken Nederlanders zeggen:

BEDANKT LENNY

Laten we Lenny bedanken voor al haar bijzonder mooie liedjes en haar inzet voor het vrije woord van de gesproken Nederlandse taal.

"De boom kijkt over de tijd die verglijdt, overstijgt het vergankelijke en weet dat het goed is."

EEN EEUWIGE ERFENIS VAN muziek, vrijheid & dankbaarheid

Algemeen Nut Beogende Instelling
ANBI

PLANT EEN BOOM
Geef een boom cadeau ter ere van Lenny.

STEUN HAAR PARK
Help mee aan de realisatie van het Lenny Kuhr Park.

LAAT EEN ERFENIS ACHTER
Draag bij aan een groene toekomst in Israël, voor generaties.

KOOP RECHTSTREEKS EEN BOOM!

U kunt ook rechtstreeks een boom kopen door een bedrag over te maken op JNF.

Maak uw gift over aan:
JNF - Bankrekening:
NL58 INGB 0000 04 9998

BESTEL DIRECT VIA:
JNF.nl/LKP

Onder vermelding van:
Lenny Kuhr Park

Elke boom is een levend symbool van waardering.

- ✓ Een boom in Israël groeit mee met uw dankbaarheid.
- ✓ U kunt een persoonlijk certificaat van het JNF ontvangen.
- ✓ Uw gift is 100% bestemd voor het Lenny Kuhr Park.

Dankjewel Lenny, vanuit ons Nederlandse hart.

SAMEN MAKEN WE VAN DANKBAARHEID IETS BLIJVENDS.
Powered & designed by JCCL.

BOEKEN

De hooiberg van Mussert

Misschien nog wel intrigerender dan die hooiberg waarin NSB-leider Mussert verstopt zat, is het feit dat een familie zo verdeeld kan zijn: de ene helft staat aan de kant van Mussert en de andere juist helemaal aan de andere kant en is actief in het verzet. Misschien is het wel dé vraag van deze tijd: waar sta je? De geschiedenis dicteert niet waar je staat, je eigen keuzes doen ertoe.

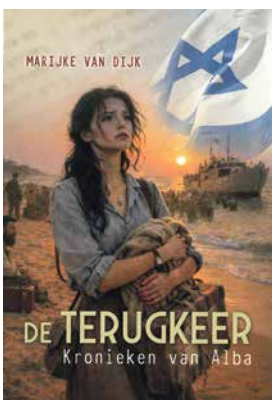

Auteur Anton Kos duikt in zijn eigen Huizer familiegeschiedenis. Dat is hem als historicus toevertrouwd. Het was zijn familie die Mussert liet onderduiken. Het boek is goed gedocumenteerd. Je krijgt de historische context royaal mee, de familiebanden, ruim aangevuld met foto's. Daarmee zie je hoe de geschiedenis zich ontwikkelt of ontvouwt. Voor echte Huizers zal er ook de nodige herkenning in het boek zijn, over personen en plaatsen. Dat zal voor *buitenmensen* wel een uitdaging zijn. Door het hele boek heen zijn het getuigenis en de gesprekken met Leo Vis, een Joodse onderduiker in Huizen en overlevende, verweven. Dat is een waardevolle aanvulling, een persoonlijke blik op wat voor velen inmiddels geschiedenis is. | Tekst: Marijke Terlouw

De hooiberg van Mussert, een familie verdeeld door verraad en verzet; Anton Kos; € 24,99.

De Terugkeer

September 1945. Aagje Hoes keert vanuit concentratiekamp Sachsenhausen zwaar getraumatiseerd terug naar Amsterdam. Ze is haar familie en haar huis kwijt. In een poging haar verleden uit te wissen, verandert ze haar naam in Agathe van Leeuwen en gaat ze aan de slag als assistente van professor

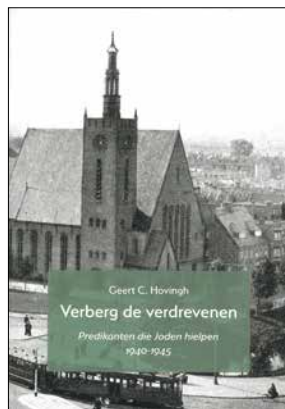

Johannes Albada, die de oorlogsjaren noodgedwongen buiten Nederland doorbracht. Aagjes verleden blijft haar echter achtervolgen en de roep naar het 'Beloofde Land' wordt sterker. Zal ze ervoor kiezen naar Palestina te vertrekken of kan Johannes toch de veilige haven voor haar zijn waarnaar ze zo verlangt?

De Terugkeer is het eerste deel van de *Kronieken van Alba*. Het boek belicht niet alleen het verhaal van Aagje, maar verweeft dat met de ontstaansgeschiedenis van de staat Israël in de jaren 1945-1948. *De Terugkeer* is daarnaast niet alleen een meeslepende historische roman over een jonge vrouw die kampt met verlies, schuld en ontworteling, maar vertelt ook het hoopvolle verhaal over het leren verstaan van Gods stem en het vinden van een liefde die blijvend is. | Tekst: Rita Quartel

De Terugkeer, Kronieken van Alba deel 1; Marijke van Dijk; € 22,50.

Verberg de verdrevenen

Predikanten hebben een belangrijke rol gespeeld in het verzet tegen de Duitse bezetting. Een bekende naam is Frits Slomp. (alias Frits de Zwerver). Er is zelfs geen beroepsgroep geweest die zoveel Joden heeft geholpen als die van de predikanten: een op de vijf predikanten was actief in het verzet, berekent kerkhistoricus George Harinck in zijn belangwekkende historische inleiding tot het boek.

In dit boek geeft de auteur (kerkhistoricus en predikant) een korte beschrijving van het leven en het verzetswerk van ruim zeshonderd predikanten van de verschillende protestantse kerkgenootschappen, onder wie ds. Willem Glashouwer (de vader van ds. Willem J.J. Glashouwer), die onderduikers geholpen heeft. Het boek van drs. Hovingh is niet alleen een waardig gedenkboek, maar ook een zeer lezenswaardig historisch document. | Tekst: Kees de Vreugd

Verberg de verdrevenen. Predikanten die Joden hielpen 1940-1945; Geert C. Hovingh; € 49,50.

Het herstel van alle dingen

In zijn boek *Het herstel van alle dingen* neemt voorganger en auteur Sebastiaan van Wessem lezers mee door de rode draad van de Bijbel. Hij legt op een heldere manier uit dat God één groot plan door de geschiedenis heen verweeft. Het is het verhaal van een Koning die Zijn schepping niet loslaat, maar herstelt. Het is ook het verhaal van God die trouw blijft aan Zijn beloften aan Israël, die de volken terugbrengt in Zijn verbondsfamilie, en alles laat uitlopen op de dag dat Hij alle dingen nieuw zal maken. Het boek volgt dit verhaal van begin tot eind: van schepping en verbond, via de komst van de Messias en de doorbraak van Zijn Koninkrijk, tot aan de voltooiing van Gods plan. Een boek over de toekomst, voor deze tijd.

CU-Tweede Kamerlid Don Ceder in zijn voorwoord: "Dit boek geeft inzage in een theologisch perspectief dat wat mij betreft een waardevolle toevoeging is aan het brede gesprek binnen de Kerk van Jezus Christus over de toekomst. Sebastiaan stelt de Joodse verwachting van het Koninkrijk van God centraal. Hij doet tevens een dringend appel om hernieuwd na te denken over het concept van de 'ene nieuwe mens' uit Efeziërs 2:15. (...) Ook daagt het uit na te denken over hoe jouw persoonlijke visie op het Koninkrijk van God en de 'ene nieuwe mens' zich verhoudt tot de geschriften van het Oude en Nieuwe Testament en de wijze waarop Messiaanse Joden die interpreteren."

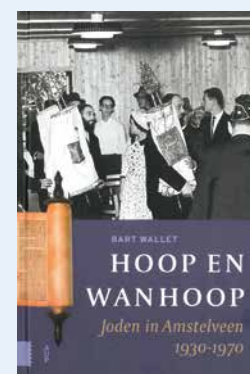
Het herstel van alle dingen; Sebastiaan van Wessem; € 22,50.

Recent verschenen boeken

Onderweg naar Gods koninkrijk – Bijbels licht op onze tijd, van Christian Verwoerd (€ 15,00). In hoofdlijnen laat dit boek de lijn zien van Gods handelen in het verleden, heden en toekomst. Achter de oorlogen rondom Israël zit een enorme geestelijke strijd.

Hoop en wanhoop – Joden in Amstelveen 1930-1970, van Bart Walleet (€ 34,99). Een biografie van een Joodse gemeenschap, die niet vergelijkbaar is met plekken waar al eeuwen Joden woonden. Lezenswaardig, leerzaam, goed gedocumenteerd en geïllustreerd, en prettig leesbaar. Een portret van een Joodse gemeenschap waar we misschien soms aan voorbijgaan.

Israëlactief

Voor alle activiteiten geldt: Deo volente

Overig

Tot 24 oktober

9.30-16.30 uur: Nijkerk: Tentoonstelling Dieper dan je denkt. Locatie: Israëlcentrum, Henri Nouwenstraat 34. Zaterdag 10.30-15.30 uur, zondag gesloten.

Woensdag 1 juli

11.45 of 14.45 uur: Antwerpen: Excursie

Joods Antwerpen. Aanmelden: cvi.belgie@gmail.com. Kosten: € 57,50.

Donderdag 27 augustus

19.30 uur: Omgeving Alkmaar: Lezing ds. Kees Kant. Opgeven cvi.nl/agenda of 033-2458824. Kosten: € 2,50.

Dinsdag 1 september

14.00 uur: Vught: Excursie Kamp Vught. Opgeven verplicht: cvi.nl/agenda.

Woensdag 2 september

10.00-16.00 uur: Omgeving Nijkerk: Symposium 25 jaar *Israël en de Kerk*. Aanmelden: israelendekerk.nl/symposium.

Elke vrijdag

15.00 uur: Nijkerk: Bidstond voor Israël. Locatie: Israëlcentrum, Henri Nouwenstraat 34.

Breng de Joden thuis

De juiste keuze

Voor Hannah, haar vijf jonge kinderen en twee honden was het eindelijk zover: vertrek naar Israël. We haalden hen op in Dnipro, een miljoenenstad in Oost-Oekraïne, die regelmatig getroffen wordt door drones en raketten.

Bij onze aankomst bij het huurflatje van Hannah zag ze er gestrest en moe uit. De kinderen waren echter een en al blijdschap. Ze zagen uit naar de ontmoeting met oma, die al zes jaar in het Israëlische Nahariya woont.

Afscheid

De volgende dag zouden we om vijf uur 's morgens vertrekken. We hadden berekend dat de reis van Dnipro via Odessa naar Kishenov ruim 700 kilometer was en tussen de twaalf en vijftien uur zou duren. Hannah moest afscheid nemen van haar enige broer die in het leger dient. Hartverscheurend om te zien. Zouden ze elkaar ooit nog terugzien? We vertrokken en zagen bij het treinstation enorme zwarte rookpluimen, als gevolg van ontplofte drones. Toen we de stad uitreden, zagen we uitgebrande tankstations en ingestorte flats, een beeld waarvan je nooit went!

Juiste keuze

Aan de grens werden alle documenten grondig gecontroleerd. Eén document bleek problemen op te leveren. De douanebeambte bleef maar zeggen: "Nog twee minuutjes", maar het duurde uiteindelijk vier uur voor we door mochten rijden. Onderweg vertelden we Hannah en de kinderen wat onze motivatie achter het werk is. De terugkeer wordt veelvuldig in de Bijbel genoemd en ook de volken zullen daarbij een rol spelen. Hannah en haar kinderen luisterden zeer aandachtig en Hannah vertelde dat zij en haar oudste dochter Sara een paar dagen

Hannah en haar vijf kinderen bij hun vertrek uit Oekraïne. Foto: Cvi

voor vertrek veel gehuild hadden en twijfelden over de beslissing om te vertrekken. "Maar", zei ze, "nu we zien hoe de reis verloopt, jullie motivatie horen en zien hoe liefdevol en geduldig jullie ons helpen, weten we dat we de juiste keuze gemaakt hebben."

Veilige thuiskomst

We pinkten een traantje weg toen we afscheid namen van Hannah en haar lieve kinderen. Haar opmerking deed ons denken aan Jeremia 31:9: "Onder gewezen zullen zij komen, onder smeebeden zal Ik hen leiden. Ik zal hen doen gaan naar waterbeken, op een rechte weg, waarop zij niet zullen struikelen." God belooft Zijn volk, ondanks verdriet en rouw, te troosten en veilig thuis te brengen.

Het kost 135 euro om een Jood in Oekraïne te helpen bij vertrek naar Israël.

NL38 ABNA 0529 310 252

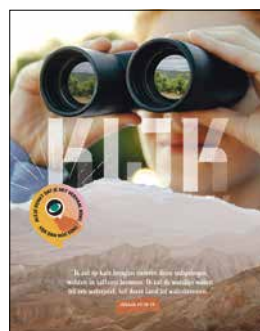
Israëlzondag 4 oktober

Bestel het magazine Kijk opnieuw

Op 4 oktober is het weer Israëlzondag, een moment om in kerken en gemeenten aandacht te besteden aan Israël. Dat lijkt nog ver weg, maar het is goed nu al na te denken over wat u deze Israëlzondag voor Israël zou kunnen betekenen. Ook dit jaar brengen we weer een prachtig gratis magazine uit om Israël onder de aandacht te brengen in de kerken, is er een preekshets voor voorgangers, en zijn er diverse andere pu-

blicaties beschikbaar. Doet u mee om voor Israël, juist in deze tijd, tot zegen te zijn?

» Meer informatie en bestellen: cvi.nl/israelzondag.

Joodse kalender

27 juni 2026

Thoralezing: *Choekat*, Numeri 19:1-22:1
Haftarahlezing: Richteren 11:1-33
Thoralezing: *Balák*, Numeri 22:2-25:9
Haftarahlezing: Micha 5:6-6:8

2 juli 2026

Sjiva-asar beTammoez
(Vastendag van 17 Tammoez)

4 juli 2026

Thoralezing: *Pinchas*, Numeri 25:10-30:1
Haftarahlezing: 1 Koningen 18:46-19:21

11 juli 2026

Thoralezing: *Matót*, Numeri 30:2-32:42
Haftarahlezing: Jeremia 1:1-2:3
Thoralezing: *Mas'ée*, Numeri 33:1-36:13
Haftarahlezing: Jeremia 2:4-28, 3:4

18 juli 2026

Thoralezing: *Devariem*,
Deuteronomium 1:1-3:22
Haftarahlezing: Jesaja 1:1-27

23 juli 2026

Vastendag van 9 Aw
(Verwoesting van de tempels)

25 juli 2026

Thoralezing: *Wa'etchanán*,
Deuteronomium 3:23-7:11
Haftarahlezing: Jesaja 40:1-26

1 augustus 2026

Thoralezing: *Ékev*, Deuteronomium 7:12-11:25
Haftarahlezing: Jesaja 49:14-51:3

8 augustus 2026

Thoralezing: *Re'ée*, Deuteronomium 11:26-16:17
Haftarahlezing: Jesaja 54:11-55:5

15 augustus 2026

Thoralezing: *Sjoftíem*,
Deuteronomium 16:18-21:9
Haftarahlezing: Jesaja 51:12-52:12

22 augustus 2026

Thoralezing: *Ki teetsée*,
Deuteronomium 21:10-25:19
Haftarahlezing: Jesaja 54:1-10

29 augustus 2026

Thoralezing: *Ki tavó*, Deuteronomium 26:1-29:8
Haftarahlezing: Jesaja 60:1-22

Israëlconsulenten

Het Israël Producten Centrum heeft een uitgebreid netwerk van consulenten door heel Nederland. Via israelwinkel.nl of 033-2458814 vindt u de contactgegevens van een consulent(e) bij u in de buurt.

De krant

De volgende krant verschijnt vanaf 1 september 2026.

ACTIEF

Unieke tentoonstelling over de wortels van je geloof

Expo Dieper dan je denkt

Een enorme olijfbom en een replica van een Israëli vliegtuig in de tentoonstelling. Foto: Chris van Beek

Wie de tentoonstellingsruimte in het Israëlcentrum binnenwandelt, komt in een andere wereld terecht. Het eeuwenoude dorpsplein, een enorme olijfbom, een antieke tent ‘van Abraham’. Twee levensgrote Thorarollen geven toegang tot een plek waar Gods Woord centraal staat. En verderop beland je in een replica van een vliegtuig, op weg naar Israël. Twee bezoekers die in de vliegtuigstoelen klaar zitten voor de reis grappen: “Deze keer vlieg ik businessclass!”

Voor alle leeftijden is er wat te beleven in deze twintigste editie van de jaarlijkse zomertentoonstelling. Voor kinderen is er een speurtocht met een vragenboekje en zoekopdrachten. Maar ook voor volwassenen is de tentoonstelling boeiend en leerzaam. Voor iedereen valt er wat te leren, want de tentoonstelling gaat ‘dieper dan je denkt’. Je reist vierduizend jaar terug in de tijd, en je komt terecht bij Abraham. Door alle eeuwen heen overheerst Gods trouw, in de weg die Hij gaat met Zijn volk. In prachtig vormgegeven panelen, boeiende luisterverhalen en ruimtes vol videobeleving leer je meer over Gods trouw aan Zijn volk.

Je belééft het zelf!

De tentoonstelling is erop gericht de Bijbelse werkelijkheid op een eenvoudige manier uit te leggen aan de bezoekers. “En dat doe je door beleving”, vertelt Sifra Poot, de bedenker van de tentoonstelling. “Je ervaart zelf hoe het is om naar Israël te vliegen, je stapt zelf in de tent van Abraham, je kunt je er zelfs verkleeden in de kleding van toen! En in alle mooi vormgegeven ruimtes ervaar je het Israël van toen én van nu.”

Opening

Op maandag 1 juni werd de tentoonstelling feestelijk geopend, in aanwezigheid van zo’n tachtig bezoekers. Voorzitter ds. Frank Heikoop: “Het is waardevol om te zien dat deze tentoonstelling veel feitelijke kennis bevat. Dat is iets wat Nederland hard nodig heeft.” Prof.

Het mooie aan deze tentoonstelling is, dat zij bezoekers meeneemt in het nadenken over de wortels van hun eigen geloof.

dr. Mart-Jan Paul sprak ook tijdens de opening: “Het mooie aan deze tentoonstelling is, dat zij bezoekers meeneemt in het nadenken over de wortels van hun eigen geloof. Zij worden uitgedaagd om na te denken over hun eigen manier van Bijbellezende.”

Kom ook!

De tentoonstelling *Dieper dan je denkt* is te bezoeken tot en met 24 oktober. Van maandag tot vrijdag is de tentoonstelling toegankelijk van 9.30 tot 16.30 uur, en op zaterdag van 10.30 tot 15.30 uur. Toegang is gratis, inclusief consumptie en een cadeautje. Groepen en schoolklassen kunnen zich aanmelden via de website israeltentoonstelling.nl of door een mail te sturen naar groep@cvi.nl.

Tulpenactie

Bestel tulpenbollen

Elk jaar worden er in de laatste weken van november duizenden Nederlandse tulpenbollen uitgedeeld in Israël. Doet u ook dit jaar mee?

Bij aankomst in Israël worden de door u geschonken tulpenbollen bezorgd en vaak ook gelijk geplant. Het is een bemoediging voor de mensen om te zien dat ze niet vergeten worden. Ook wanneer de tulpen in bloei komen te staan, mogen de inwoners van Israël dit zien als een teken van vriendschap en onvoorwaardelijke steun. Als het team van de Tulpentour komt vertellen dat duizenden mensen in Nederland van hen houden en voor hen bidden, levert dat vaak ontroerende situaties op.

» Bestel tulpenbollen via cvi.nl/tulpen.

Thema Samen met Israël op weg?

Jubileumsymposium Israël en de Kerk

Bent u lezer van *Israël en de Kerk*, predikant, student of op een andere manier betrokken bij de verhouding tussen kerk en Israël? Dan nodigen wij u van harte uit voor het jubileumsymposium op woensdag 2 september 2026 in Nijkerk ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het theologisch magazine *Israël en de Kerk*.

We willen aan de hand van het thema Herijking en verrijking – samen met Israël op weg? – samen nadenken over de blijvende betekenis van Israël voor kerk en geloof. Israël leert de kerk anders kijken naar de Bijbel, naar Gods trouw en naar de weg die Hij met Zijn volk gaat.

Spreker

Hoofdspreker is rabbijn mr. drs. R. Evers uit Ramat-Gan in Israël, die spreekt over ‘Israël, centrum van de aarde’. Daarnaast zijn er diverse deelthema’s, een panelgesprek en volop gelegenheid voor ontmoeting.

Informatie

Het symposium duurt van 10.00 tot 16.00 uur. Deelname kost €25 inclusief lunch, koffie en thee. Aanmelden en meer informatie kan via israelendekerk.nl/symposium.

CHRISTENEN VOOR ISRAËL.

Blijf verbonden Met Israël

Israëlnieuws via het WhatsApp- of Telegram kanaal van Christenen voor Israël

Scan en meld je aan!

Direct updates over Israël

Actuele berichten rechtstreeks op je telefoon

ICEJ Israëlweekend

28-30 augustus 2026

met Jacques Brunt, Bert Noteboom, Jacob Keegstra en Christian Verwoerd op De Betteld in Zelhem

Horen we nu de Voetstappen van de Messias?

www.icej.nl/israelweekend

lezingen | seminars | worship | banieren | crèche | kinder- en tienerprogramma

rd reformatorisch dagblad

Elke zaterdag het RD en RDMagazine op de mat

- ✓ Lees 6 dagen alles in de app
- ✓ Speel alle puzzels
- ✓ Lees samen met 4 gezinsleden
- ✓ Stel je eigen volgonderwerpen in
- ✓ Luister en bekijk podcasts en videos

Probeer nu 4 weken voor 1,99 rd.nl/israelaktueel

ISRAËL VERDIENT ONZE STEUN

De enige democratie in het Midden-Oosten en Gods volk

Bert-Jan Ruissen
Europarlementslid voor de SGP in de ECR-fractie; vicevoorzitter van de Israël-delegatie in het Europees Parlement

CHRISTELIJK, EUROKRITISCH

ECR FRACIE **EUROPESE CONSERVATIEVEN EN HERVORMERS**

www.ecrgroup.eu
X: @ecrgroup
Facebook: ECRgroupEU

SGP EUROPEES PARLEMENT

www.bertjan.eu
X: @hjaruissen
Facebook: Bert-Jan Ruissen

ACTIEF

Predikanten bezoeken Israël

Meer dan alleen een studiereis

Foto: Flash90

Eind mei maakten we met een groep predikanten en theologen een indrukwekkende reis door Israël, georganiseerd door Christenen voor Israël. Het werd een reis waarin Bijbel, geschiedenis, actualiteit en ontmoeting op een bijzondere manier samenkwamen.

Op veel plaatsen die we door heel Israël bezochten, kwam de Bijbelse geschiedenis dichtbij. Van eeuwenoude landschappen en archeologische vindplaatsen tot plaatsen waar de verhalen van de Schrift tastbaar werden. Het was bijzonder om juist op deze locaties stil te staan bij Gods handelen in de geschiedenis en bij de blijvende betekenis van Zijn verbond met Israël.

Ontmoetingen

Een belangrijk onderdeel van de reis waren de ontmoetingen met uiteenlopende mensen uit de Israëliëse samenleving. We luisterden naar de verhalen en inzichten van onder anderen Saleem Shalash, predikant in Nazareth en Chaim Eisen, rabbijn in Jeruzalem. Tussen deze twee uitersten van het religieuze en maatschappelijke spectrum ontvouwde zich een breed palet aan stemmen. De gesprekken boden verdieping, maar vooral een beter begrip van de complexe werkelijkheid waarin Israëli's dagelijks leven.

Onderlinge verbondenheid

Een hoogtepunt vormde het bezoek aan de Oude Stad van Jeruzalem. Bij de Klaagmuur ervoeren we iets van de diepe verbondenheid van het Joodse volk met deze heilige plaats.

Wat deze reis extra bijzonder maakte, was de groep zelf. We reisden samen met mensen die een warm hart hebben voor Israël en het Joodse volk. In gesprekken, gebeden en gezamenlijke momenten groeide niet alleen de kennis, maar ook de onderlinge verbondenheid. Zo werd deze reis meer dan een studieprogramma alleen: het werd een ontmoeting met het land van de Bijbel, met zijn inwoners en met elkaar, die nog lang zal doorwerken.

Studiereis

Wat betekent de terugkeer naar het land Israël voor het Joodse volk? Wat betekent dat voor het Joodse leven? Wat kunnen wij leren van het Jodendom? Jaarlijks vertrekt er een groep predikanten en voorgangers naar Israël om kennis te maken met het volk, land en het leven in Israël. Interesse? Ga naar cvi.nl/studiereis.

Israël Talks

Verdiepend onderwijs over Israël

De hele maand november organiseert Christenen voor Israël de Israël Talks: een serie verdiepende studies over Israël met als thema 'Kijk opnieuw'. Hoe kijk je naar Judea en Samaria? Wat is je beeld van het Jodendom? En wat gebeurt er eigenlijk wanneer je de Bijbel leest vanuit de Hebreeuwse context? Kortom: een maand vol verdieping, nieuwe inzichten en verrassende perspectieven! | Foto: Cvi

» Ontdek meer op cvi.nl/israeltalks.

Excursie 17 september

Ontdek Joods Groningen

Beeld: Canva

Achter de gevels van Nederlandse steden schuilt een rijke Joodse geschiedenis die niet alleen zichtbaar is in gebouwen en straten, maar vooral betekenis krijgt wanneer je je erin verdiept.

Onder begeleiding van een professionele gids bezoek je 17 september verschillende locaties die samen het verhaal van Joods Groningen vertellen. Onderweg is er een pauze met koffie en iets lekkers. De excursie begint om 13.30 uur, kosten € 17,50, aanmelden via cvi.nl/excursies.

7 oktober, thema: Israël leeft!

Kom ook naar de solidariteitsavond

Op 7 oktober zal er een solidariteitsavond zijn voor Israël. Tijdens de bijeenkomst zullen we stilstaan bij de verschrikkelijke terreuraanval van Hamas op 7 oktober 2023, maar zal er ook ruimte zijn voor verhalen van hoop en veerkracht bij het Joodse volk, want: het volk Israël leeft! De bijeenkomst begint om 19.30 uur en vindt plaats in Midden-Nederland.

Wilt u het Joodse volk een warm hart toedragen en in solidariteit om hen heen staan? Meld u dan aan voor de solidariteitsavond op 7 oktober. Opgeven kan via cvi.nl/israelleeft.

Ondernemersreis

Ondernemen, ontmoeten en geloven in Israël

Foto: Cvi

In oktober vertrekt opnieuw een ondernemersreis van Bouwen met Israël naar Israël. Volgens reisleider ds. Kees Kant is het geen standaard groepsreis, maar een reis waarin geloof, ontmoeting en ondernemerschap samenkomen.

“Het bijzondere is dat je met collega-ondernemers reist,” vertelt hij. “Je begrijpt elkaars verantwoordelijkheden en uitdagingen. Juist daardoor ontstaan onderweg waardevolle gesprekken.” Tijdens deze reis bezoek je niet alleen bekende Bijbelse plaatsen, maar ook projecten die door de businessclub worden ondersteund. Daarnaast staan ontmoetingen met Israëliëse ondernemers en organisaties op het programma. “Je krijgt een inkijkje in hoe mensen daar leven en werken, midden in de actualiteit.” Volgens Kees maakt juist die combinatie de reis bijzonder. “Veel mensen zien vooral nieuwsbeelden van Israël. Door er zelf te zijn en mensen te ontmoeten, krijg je meer context en begrip voor de situatie.”

Combi van ontmoeten en Bijbellesen

Zelf verzorgt hij als reisleider de Bijbelstudies, overdenkingen en toelichting op locaties uit het Oude en Nieuwe Testament. “Als je samen een Bijbelgedeelte leest op de plek waar het zich heeft afgespeeld, komt dat heel dichtbij. Dat maakt indruk op mensen.”

Wat deze reis volgens hem uniek maakt, is dat deelnemers niet alleen optrekken als reizigers, maar ook als ondernemers. “Een ondernemer kent verantwoordelijkheden en uitdagingen die anderen vaak herkennen. Dat schept verbinding.”

» De ondernemersreis is van 5 tot 12 oktober. Aanmelden en meer informatie: bouwenmetisrael.nl/reizen.

'Maar gij geheel anders: Gij hebt Christus leren kennen.' Efeze 4:20

Garage KROONDIJK

Tel. 0516-422095

Email: info@garagekroondijk.nl

ALLROUND AUTOMONTEUR / VERKOPER / BALIEMEDEWERKER

Voor onze dorpsgarage in Haulerwijk zoeken wij een collega.
Mogelijkheid tot huisvesting.

Wensen voor ieder moment

Keuze uit 1250 wenskaarten

KEESKAART.NL

Scan mij!

Minimum afname €17,50 - Geen verzendkosten!

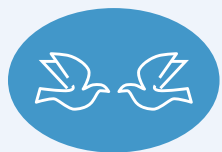
INTOSIGN

Gevelreclame, interieursigning, bewegwijzering, beletteringen en meer...

Neem contact op ↓
info@intosign.nl
(085) 124 96 50

signing next gen signing next gen signing next gen sig

Sinds 1986
SAMEN VERDER

Vind een gelovige Partner

www.samen-verder.nl

Persoonlijke bemiddeling door ervaren matchmakers

Tel: 088-130 34 00 | *Gratis brochure*

Comité Gemeentehulp Israël

Wat God doet in Israël

Steun onze broeders & zusters in Israël ... Jood en Arabier

Comité Gemeentehulp Israël geeft 6x per jaar het magazine 'Israël Gemeentenieuws' uit met interessante artikelen over onze broeders en zusters in Israël. Hun verhalen zullen uw geloof versterken en geven u informatie om in gebed en eventueel ook financieel actief bij hen betrokken te zijn. Neem daarom ook een gratis abonnement! Kom naar:

COMITEGEMEENTEHULPISRAEL.NL/MAGAZINE

Draag bij aan de toekomst van Israël

schenken en nalaten aan Israël

Er is veel wet- en regelgeving rondom schenken en nalaten. Dat kan een drempel zijn om tot actie over te gaan. Bij Christenen voor Israël hebben we een team dat zich in dit onderwerp gespecialiseerd heeft. Ze helpen u graag persoonlijk verder, zodat u weet waar u aan toe bent. Wel zo prettig!

Bent u benieuwd naar de mogelijkheden? Vraag gratis en vrijblijvend onze complete brochure aan, of neem contact met ons op voor een persoonlijk gesprek.

Vraag gratis onze brochure aan!

CHRISTENEN VOOR **ISRAËL**.

Ga naar:
cvi.nl/schenken
of bel 033 245 88 24

Natuurlijke supplementen, Zonder toevoegingen

- 🌿 Pollen in de lucht
- 💎 Huid, haar & nagels
- 🌙 Nachtrust

10% korting met code "CV10"

- ✓ Geen vulstoffen
- ✓ Geen bindmiddelen
- ✓ 100% Puur Natuur

FEAST of TABERNACLES

PRESENTED BY THE INTERNATIONAL CHRISTIAN EMBASSY JERUSALEM

VIER MEE!
IN ISRAËL OF ONLINE

The LORD ROARS from ZION
Joel 3:16

25-30 september 2026

Kom dit jaar naar Jeruzalem om het Loofhuttenfeest te vieren.

Meer info op www.icej.nl/loofhuttenfeest of mail naar info@icej.nl

ACTIEF

Podcast

Bij Holocaustoverlevende Elly (101) aan tafel

“Hè, dat ding zakt de hele tijd van mijn hoofd. Ik heb ook wel een beetje een gek hoofd, vind je niet? Wil je trouwens nog een koekje? Ik vind ze zelf heel lekker, maar ik weet niet of jij dat ook vindt.”

Ik, Paola, zit aan de eettafel bij de 101-jarige Elly Vleeschhouwer-Blocq. Voor mij ligt allerlei opnameapparatuur. Mijn doel: Elly's levensverhaal vastleggen in een podcast. Dat 'ding' dat steeds van haar hoofd zakt, is een koptelefoon. Elly heeft nog nooit gehoord van een podcast, maar vertellen kan ze.

Bijzonder verhaal

Als jonge twintiger overleeft ze op wonderbaarlijke wijze de Holocaust, mede dankzij haar man Wim, met wie ze trouwt als ze zeventien jaar is. Elly neemt me mee terug de tijd in. Ze vertelt over het fijne gezin waarin ze opgroeide en altijd zo verwend werd. Over school, vriendinnen en hobby's. Gewoon, een meisje zoals ikzelf ook ben geweest. Totdat Duitsland Nederland binnenvalt en de

Elly Vleeschhouwer-Blocq, Femmetje de Wind en Paola.

Foto: Cvi

vervolgung, deportatie en vernietiging van Joden zich ook in ons land uitvouwt.

Elly vertelt hoe ze opgepakt wordt en hoe Wim vrijwillig besluit mee te gaan. Hoe ze bij het Philips Kommando terecht komt en moet werken voor de Duitse oorlogsindustrie. Hoe ze van kamp naar kamp naar kamp (acht in totaal!) wordt gebracht en hoe ze uiteindelijk ternauwernood en doodziek de Holocaust overleeft. En: hoe ze ook weer met haar man Wim herenigd wordt en samen met hem het leven weer probeert op te pakken.

Overlijden

Drie weken na het opnemen van de podcast overlijdt Elly. Ze was een opgewekte, nuchtere en positieve vrouw, ondanks alles wat ze heeft meegemaakt. Wat een voorrecht dat ze mij haar verhaal nog heeft verteld, zo aan het einde van haar leven. Een gesprek om nooit te vergeten. Ik hoop dat heel veel mensen gaan luisteren, samen met de rest van deze bijzondere podcastserie *Stemmen uit de Sjoa*.

» Luister ook: cvi.nl/sjoa.

Colofon

Israël Aktueel is een uitgave van stichting Christenen voor Israël. Het abonnement is bij de donatie inbegrepen. De hoogte hiervan bepaalt u zelf.

Henri Nouwenstraat 34,
3863 HV Nijkerk
Postbus 1100, 3860 BC Nijkerk
033-2458824
info@christenenvoorisrael.nl
christenenvoorisrael.nl
facebook.com/
christenenvoorisrael
Algemeen:
NL87 ABNA 051 385 2905
Projecten:
NL38 ABNA 0529 310 252

Christenen voor Israël België vzw:
David Vandeputte
+32 472 212121
info@christenenvoorisrael.be
Bankrekening:
BE91 000 165 450 876

DOELSTELLING:

Stichting Christenen voor Israël stelt zich ten doel om christenen in Nederland bewust te maken van de betekenis van het Joodse volk in Gods handelen met deze wereld. Zij doet dit door het geven van betrouwbare informatie over land, volk en staat van Israël. Zij roept christenen op tot solidariteit met Israël en wijst elke vorm van antisemitisme af. Zij gaat hierbij uit van het gezag en de betrouwbaarheid van de Bijbel als Gods Woord. Zij steunt Israël metterdaad en is werkzaam in Nederlandse kerken en gemeenten.

BESTUUR:

Toezichthoudende bestuurders:
ds. F.A.J. Heikoop (voorzitter),
F. de Lange (vicevoorzitter),
J. van Dijk (secretaris), M. Bénard,
ds. D. Hoolwerf, ds. G. Krol,
L.F. Schraeverus
Uitvoerende bestuurders:
F.J. van Oordt (directeur-
bestuurder), A.E.J. Arendse
(financieel bestuurder)

REDACTIE:

Hoofdredactie:
Ds. Oscar Lohuis,
Ds. Henk Poot
Eindredactie:
Drs. Marijke Terlouw
Redactie: Rita Quartel,
Renske Lankman MA

REALISATIE:

Treffend & Co, Veenendaal

ADVERTENTIES:

Jawel Media | Roel Abraham,
roel@jawelmedia.nl,
06-54274244

De schrijvers in deze krant vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs de visie van de stichting. In interviews zijn de geïnterviewden verantwoordelijk voor hun uitspraken. Het copyright op artikelen in *Israël Aktueel* berust bij de redactie, dan wel bij de auteurs. Niets mag worden overgenomen zonder toestemming van de redactie. Christenen voor Israël aanvaardt geen aansprakelijkheid voor goederen en diensten van adverteerders.

Shalomfonds

Speeltherapie voor de allerkleinsten

In Tzur Yitzchak, in het hart van Israël, is onlangs een bijzondere plek geopend: een revalidatiecrèche voor baby's en peuters met autisme. Hier krijgen de allerkleinsten – vaak nog maar net begonnen aan hun leven – de intensieve zorg en begeleiding die zij zo hard nodig hebben.

Elke dag, van 's ochtends vroeg tot in de middag, worden deze kinderen omringd door een toegewijd team van therapeuten en verzorgers van Shmaya. Met spraaktherapie, fysiotherapie en spelenderwijs leren, bouwen zij stap voor stap aan hun toekomst. Want juist in deze eerste, kostbare jaren wordt de basis gelegd voor alles wat nog komt. Om deze kinderen optimaal te ondersteunen, is een veilige en goed uitgeruste sensorische ruimte onmisbaar. Een plek waar zij hun zintuigen kunnen ontwikkelen, hun lichaam leren kennen en in alle rust nieuwe vaardigheden ontdekken. Deze speciaal ingerichte sensorische en therapeutische ruimte ontbreekt nu nog.

Foto: Shmaya

Wachten of groeien

Met uw hulp kunnen wij dit realiseren. De totale kosten bedragen € 12.000, die wij hopen te financieren via betrokken donateurs. Uw bijdrage maakt het verschil tussen wachten en groeien, tussen beperking en mogelijkheden.

Samen kunnen we deze kinderen de kans geven om zich te ontwikkelen, te ontdekken en te bloeien. Elke gift, groot of klein, brengt dat dichterbij, en is welkom op NL38 ABNA 0529 310 252 van Christenen voor Israël met vermelding 'Sensorische ruimte Shmaya'.

Bijbelstudiemateriaal over Israël

In september starten veel Bijbelkringen, verenigingen en gebeds- en gespreksgroepen weer. Een mooie gelegenheid om samen de Bijbel te openen en met elkaar in gesprek te gaan over Israël, geloof en de actualiteit. In de webshop van het Israël Producten Centrum vindt u een breed aanbod aan boeken en Bijbelstudiemateriaal dat daarbij kan helpen. Van toegankelijke studies voor kringen tot verdiepende boeken over de Joodse wortels van het geloof en actuele ontwikkelingen in Israël. Ook voor persoonlijk gebruik is er veel inspirerend materiaal beschikbaar. | Foto: Canva

» Bekijk het aanbod via de website van de Israëlwinkel: israelwinkel.nl/boeken.

CHRISTENEN VOOR ISRAËL

Sta naast Israël

Samen klaarstaan voor Israël, juist in deze zware tijd

Met ons noodfonds bieden we hulp aan mensen in Israël die getroffen zijn door oorlog met Iran.

De raketten hebben veel schade aangericht en de psychische gevolgen van de oorlog zijn groot. Vanuit heel Israël ontvangen we verzoeken om hulp. We willen aan zoveel mogelijk van deze hulpvragen voldoen. **Helpt u mee? Elk bedrag is welkom.**

Help mee

Uw steun maakt een groot verschil.

Doneer direct

cvi.nl/noodhulp

Geef op:

NL38 ABNA 0529 310 252
BE91 000 165 450 876

t.n.v. Christenen voor Israël te Nijkerk
o.v.v. Noodhulp Israël

- TENTOONSTELLING 2026 -

DIEPER DAN JE DENKT

beleef, ontdek, verwonder

indrukwekkende reis door de Bijbel

GRATIS TOEGANG voor alle leeftijden

Ontdek de wortels van je geloof!

Open vanaf 1 juni t/m 24 oktober
Werkdagen 09.30 - 16.30 uur
Zaterdag 10.30 - 15.30 uur
Zon- en feestdagen gesloten

Henri Nouwenstraat 34, Nijkerk cvi.nl/tentoonstelling

CHRISTENEN VOOR ISRAËL

échte kwaliteit, ontworpen aan uw keukentafel.

home keukens

Ontdek onze unieke werkwijze en maak een vrijblijvende afspraak op homekeukens.nl